

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

18^e JAARGANG

WOENSDAG 18 OCTOBER 1933

No. 929

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-
Voorzitter; C. H. van der Leeuw, Penningmeester; Mr. W.
M. van Lanschot; Mr. L. J. A. Trip; E. D. van Walree.
Directeuren: Prof. Mr. F. de Vries; Prof. Dr. N. J. Polak;
Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Directeur-Secretaris.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J.
Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen
Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis;
Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
tenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam,
Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No.
145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch
Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen
het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie
op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

18 OCTOBER 1933.

De geldmarkt is weder op het doode punt aange-
komen. De omzetten worden dagelijks kleiner; eigen-
lijk kan men van omzetten niet meer spreken. In
callgeld ging b.v. heelemaal niets meer om, eenige
vraag naar geld was er niet te bespeuren.

In den rentevoet kwam geen wijziging meer, om-
dat alle tarieven op een zoodanig laag peil zijn ge-
daald, dat er van rentevergoeding niet meer gespro-
ken kan worden.

* * *

Blijkens den weekstaat van De Nederlandsche
Bank nam de binnenlandsche credietgeving met
f 297.000 af; de post binnenlandsche wissels daalde
met f 208.000 en de post beleeningen met f 89.000.

De goudvoorraad nam deze week met f 709.000
toe, terwijl de voorraad zilver met f 121.000 ver-
meerderde.

Onder de passiva der Bank geeft de biljetten-circu-
latie een daling te zien van f 9,2. miljoen. De saldi
in rekening-courant stegen met f 9½ miljoen, welke
stijging voor f 5,3 miljoen op rekening komt van

het tegoed van 's Rijks schatkist en voor f 4,1 mil-
lioën op rekening der saldi van anderen. Het be-
schikbaar metaalsaldo vermeerderde met f 600.000;
het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 82 pCt.
evenals de vorige week.

* *

De eerste dagen van deze berichtswEEK viel er op
de wisselmarkt weinig verandering waar te nemen;
het bleef bij het oude. Vrijdag na beurs ontwikkelde
zich voor Ponden en Dollars eenige vraag, die zich
Zaterdag in den loop van den morgen tot na de
officiële zakenuren voortzette. Gisterenochtend vond
de speculatie in de internationale politieke berichten
een welkome gelegenheid zich nog eens speciaal met
het Pond en den Dollar te bemoeien, waardoor een
verdere hausse ontstond. Het Pond liep op tot 7.96
en de Dollar tot 1.80½. Het bleek echter niet moge-
lijk de koersen op dit hooge peil vast te houden en
met een snelle vaart ging het weder naar beneden;
Ponden sloten op 7.82 en Dollars op 1.71. De \$/£
koers kwam van 4.69 op ongeveer 4.41; slot 4.52.
Voor Fransche Francs bestond veel belangstelling;
de laatste dagen der voorgaande week liep de koers
van 9.70% tot boven de 9.72 op; ook hier volgde na
een zeer onregelmatige markt een teruggang tot den
koers van uitgang, nl. 9.70%. Vooral in Londen wa-
ren Francs zeer aangeboden; van 78.95 liep de koers
tot ca. 82.20 terug, op welk punt door de controle
werd ingegrepen, waardoor het slot op ca. 80.85
kwam. Marken waren zeer gezocht; van 59.03 steeg
de koers tot boven de 59.20. Gisteren was er — het-
geen niet te verwonderen valt — een groot aanbod,
waardoor de notering op 58.95 terugviel. Voor Re-
gister- en Creditsperrmarken blijft goede vraag be-
staan. Belga's bleven zich rond de 34.55 bewegen.
Ook Zwitserland veranderde maar weinig en schom-
melde rond de 48.05. Ook Lires en Peseta's bleven
stabiel: 13.05 en 20.75. De Scandinavische koersen
vertoonden natuurlijk eveneens groote schommelin-
gen; de slotprijzen waren voor Kopenhagen 35.—,
Oslo 39.40 en Stockholm 40.50. Finsche Marken ca.
3.47½. Canadeesche Dollars sloten op 1.68½. Zeer ge-
zocht blijft kabel Batavia, waarvoor thans 100½ be-
taald wordt.

† Ponden op één maand deden gisteren ¼ c. agio en
op drie maanden 1½/16 c.; Dollars op deze termijnen
waren iets vaster en noteeren ½ en 1¾ p. onder
contant.

Op de goudmarkt blijven nog kleine omzetten waar
te nemen; baren noteerden f 1647.50, Eagles 2.50 en
Sovereigns 12.17. Marken bankpapier waren aange-
boden op 58.20.

HET PERSPECTIEF DER RIJKS- BEGROOTING 1934.

De nieuwe regering is op weg naar een sluitende begrooting. Wordt over 1934 het evenwicht tusschen ontvangsten en uitgaven nog niet geheel bereikt, dan staat een tendens om tot verbetering te geraken toch zóó vast, dat de duurzame soliditeit van de rijksfinanciën reeds is verzekerd. En op het versterken van het vertrouwen in deze soliditeit van het financieewezen der openbare lichamen is de geheele financiële politiek der regering gericht.

Voor dit eerste jaar schijnt ook de financiële politiek de hoofdzaak te zijn. In anderen zin kan worden gepleit en is gepleit. Betoogd kan worden, dat het geheele financiële regeringsbestel moet worden gebaseerd op en afhankelijk is van een welbewust geleide economische politiek. Geadviseerd door den Economischen Raad zoude dan de regering een principieele economische politiek moeten voeren, welke of gericht is op handhaving van den gouden standaard met als noodzakelijk gevolg een verdere verlaging van loonen, vaste kosten enz., met al de moeilijkheden van een wisselend prijsniveau of ten doel heeft de uiteindelijke stabilisatie van het algemeen prijsniveau maar dan ook den gouden standaard te verlaten. Welke maatregelen de regering in het geval de keuze definitief zou zijn gedaan dan verder had te treffen, behoeft hier niet te worden onderzocht.

De regering denkt er intusschen anders over. Zij laat de financiële politiek vóór gaan en riskeert nu, dat zij maatregelen neemt die elkaar, van het economisch standpunt gezien, widerspreken. Maatregelen worden genomen, die de prijzen in het binnenlandsch verkeer opdrijven, en tegelijkertijd worden maatregelen vóórgesteld, die alleen zijn te verantwoorden bij een dalend prijsniveau. De indexcijfers van de kosten van het levensonderhoud zouden moeten dalen, huurverlaging is noodzakelijk, maar dit rijmt zich nu eenmaal niet met een verhooging der belastingen, welke door de financiële politiek wordt geëischt. Prijsstijging als noodzakelijk gevolg van bepaalde financiële maatregelen der regering, zal de uitvoer belemmeren en schijnt dus in strijd met de economische politiek, welke voor ons land wenschelijk schijnt. Deze elkaar tegenstrevende tendensen kunnen slechts worden opgenomen in den rigoureu doorgezette wil om het budget sluitend te maken, althans den weg in te slaan naar een sluitend budget, dus op gronden ontleend aan een algemeen als juist erkende financiële politiek.

Deze financiële politiek heeft blijkbaar op het oog allereerst de financiële zelfstandigheid van den Staat te veroveren en te verdedigen. Alleen een financieel zelfstandige Staat kan beginnen aan het voeren van een eigen zelfstandige economische en sociaal-economische politiek. Om op het laatste punt de bijkbare gedachte der regering toe te lichten, mag worden gesteld, dat met de sociaal-economische politiek ten aanzien van de werkloosheidsbestrijding nooit een maximum-nuttig effect zal zijn te bereiken, tenzij op den kapitaaldienst bedragen worden beschikbaar gesteld voor het ondernemen van groote werken. Deze moeten worden uitgevoerd als maatregelen tot bestrijding der werkloosheid, maar zeker ook als middel om de arbeidslust te toetsen. De steunregeling behoeft een aanvulling in het aanbod van werkgelegenheid, maar daartoe zijn kapitaalsuitgaven noodzakelijk. Voor dit doel moet dus worden geleend. En nu is toch de zienswijze gerechtvaardigd, dat de regering eerst wenscht te volgen een zoodanige financiële politiek, dat zij het vertrouwen heeft oververd, dat haar daarop in staat zal stellen een eigen economische en een eigen sociaal-economische politiek te volgen.

De vooròp-stelling eener financiële politiek beoogt dus de financiële zelfstandigheid van het Rijk

INHOUD.

	Blz.
HET PERSPECTIEF DER RIJKSBEGROOTING 1934 door Prof. Mr. C. W. de Vries	812
Accijns of invoerrecht op koffie? door Dr. Th. van Luytelaer	817
Devaluatie door Prof. Dr. W. C. Mees R.Azn.	818
De vastmaking van Pond en Dollar aan het goud een dreigend gevaar voor de goudlanden? door Dr. G. C. A. van Dorp met Naschrift door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart	819
De Rijksmiddelen over September 1933	820
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De overschotten van landbouwproducten der Donau-staten door Prof. Dr. Elemér Hantos	821
AANTEKENINGEN:	
Mechanisatie en werkloosheid	822
ONTVANGEN-BOEKEN	824
MAANDCIJFERS:	
Emissies in September 1933	824
Overzicht der Rijksmiddelen	825
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	825—830
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

buiten twijfel te stellen en het vertrouwen van den belegger te winnen. Een bespreking van het perspectief eener loutere financiële politiek schijnt dus alleszins de moeite waard. En uit dit oogpunt beschouwd sluit de regering zich aan bij wat reeds door een vorige regering is tot stand gebracht. Groote bewondering voor de spontane kracht der nieuwe regering sluit niet uit te erkennen, dat de vorige minister van financiën vele maatregelen op het gebied der financiële politiek zoude hebben moeten voorstellen als consequentie van een jarenlang door hem gevoerde politiek, welke ook thans inderdaad worden voorgesteld.

Het groote onderscheid tusschen de nieuwe regering en de oude bewindslieden ieder voor zich, moet dan ook niet zoozeer hierin worden gezocht, dat „de” financiële politiek is omgezet, maar hierin, dat de geheele nieuwe regering met meer geestdrift aanstuurt op het ééne doelwit, waarop de minister van financiën in het vorige kabinet als bescheiden éénling alleen moest mikken. En vooral dit is een verbetering, die het algemeen vertrouwen wekt, zoowel tegenover de publieke opinie als tegenover het parlement.

* *

Het parlement zal in hoofdzaak de financiële politiek van de regering steunen. Dit is niet een bonte bewering of een uiting van een voorspellende geest. Het ligt in den aard van ons parlementaire stelsel en geheel in het wezen van den parlementairen begrootingstrijd. Geheel in strijd met de gangbare opvatting moet de invloed van het parlement in het begrotingsrecht als wel juist voldoende niet als overwegend worden beschouwd. Want een volledig beschrijvend overzicht van den wezenlijken inhoud van het geheele jaarlijksche begrotingsdebat zoude leeren, dat — afgezien van beschouwingen — de praktische contróle van het parlement op de financiële gestie van de regering zich beperkt en immer beperkt, ook bij de begrotingsdebatten in het Fransche en in het Engelsche parlement, tot enkele bepaalde onderdeelen van het budget, waarop dan de algemeene aandacht wordt geconcentreerd en waaruit de fabel wordt geboren, dat het parlement zich met alles en alles bemoeit. Volkomen in strijd met de publieke opinie is het een feit, dat reeds sedert vele jaren de parlementen zich een groote beperking hebben opgelegd. En dit kan ook niet anders. In theorie passeert bij het begrotingsdebat de geheele staatsdienst de revue. In wezen beheerscht de regering het begrotingsbedrijf en is de praktijk deze, dat de

regering bij gedoogen van het parlement den rijksdienst geheel in handen heeft.

In het buitenland is de taak van het parlement bij de behandeling van de begrooting even beperkt. Ook het Fransche parlement in zijn volle vergadering, heeft, ondanks een voortreffelijke leiding uitgaande van de parlementaire begrotingscommissie „de” begrooting niet meer kunnen beheeren. Op 6 Februari 1933 kwam het kabinet Daladier met zijn ontwerp-begrooting. Het bedrag uit bezuinigingsmaatregelen te verkrijgen werd voorgesteld op 2417 miljoen francs, aan nieuwe bronnen werd een nieuwe inkomst voorgesteld van 3149 miljoen francs (evenals bij ons niet een verhooging van de belastingopbrengst maar althans voor een groot deel een vervanging van dalende oude inkomsten uit gelijke of gelijksoortige belastingen). Daarnaast was een geschat deficit, dat praktisch gesproken uit leening zoude worden gedekt. Gevolg een zeer beperkte leeningcapaciteit. Dan volgt het rapport van de „Commission” en eindelijk breekt op Zondag 12 Februari en Maandag 13 Februari de vergadering van 37 achtereenvolgende uren aan, wegens het moeilijk te volgen debat genoemd een „nuit des deux jours”. Maar noch dit debat, noch de daarop gevolgde strijd tusschen het Huis van Afgevaardigden en den Senaat liepen over de geheele begrooting of over een groot deel der begrooting. De strijd liep over enkele bepaaldelijk te noemen punten: militaire credieten, uitvoering van openbare werken, ambtenarensalarissen. De beperking der uitkeering aan hertrouwde oorlogsveduwen door den Staat te doen wekte alle hartstocht van de welsprekendheid op. Bij enkele bezuinigingsvoorstellen ging het om een „iets meer of iets minder” maar het begrootingssysteem der regering werd aanvaard. Van een wezenlijke „anarchie financiële” immers geen sprake. En ware de regering op een bepaald onderdeel gevallen, de nieuwe regering zoude — zooals zoo dikwijls is geschied — een eenigszins gewijzigd wetsontwerp opnieuw hebben ingediend en de vaststelling hebben verkregen.

Bij ons is het niet anders. Zelfs ten vorige jare toen op een klein onderdeel van de financiële voorstellen van den minister van financiën eenig verzet rees, is met een kleine tegemoetkoming de meest zware oppositie bestreden, welke in wel zeven regeringsjaren tegen de politiek van den minister van financiën ooit zijn gerezen. Dat ons parlementaire stelsel geen ruimte zoude laten voor een eminente positie van een minister van financiën, welke het parlement moet toekennen aan hem, die haar heeft verdiend en haar heeft weten op te leggen, is een fabel.

De zelfbeperking van het parlement, dit jaar zeker grooter dan anders, concentreert de aandacht op enkele voorname punten, wellicht niet eens altijd op de werkelijke hoofdzaken. En daarop moest het parlement zich toch in het bijzonder toeleegen. De keuze van het parlement zullen wij spoedig kennen. De financiële politiek der regering in het algemeen ligt reeds vast. Zij zal haar met energie weten te verdedigen.

* *

Meer dan in de thans door den nieuwen minister van financiën gevolgde nieuwe methode bij het opzetten van de begrooting met haar enorme te-korten en daarnaast het voordragen van een, ook voor den leek begrijpelijk dekkingsplan, zit de kracht van den minister van financiën in zijn initiatief. Nieuwe bevoegdheden vraagt de minister niet. Hij tracht het woord van Mussolini, op 16 November 1922 in het Italiaansche parlement gesproken: „Mijne Heeren, gij weet zelf heel goed, dat in den Staat toch niet werkelijk en voor geen lire — ik zeg voor niet één lire — kan worden bezuinigd tenzij de Kamer op dit punt aan de regering de meest volkomen bevoegdheden overlaat” te weerleggen door bezuinigingsvoorstellen te doen, welke het parlement zoude kunnen

aanvaarden of verwerpen. Dit punt der bezuiniging schijnt zelfs de hoofdzaak van de nieuwe actie der regering, want tot voorstellen tot een verhooging der inkomsten van den Staat had iedere minister van financiën thans moeten komen. Het is onrechtvaardig uit dat oogpunt te spreken van een teleurstellend budget. De verlenging van bestaande tijdelijke belastingen en de noodzakelijkheid om nieuwe belastingen in te voeren veelal omdat de opbrengst van bestaande belastingen is gedaald, is niet het gevolg van het bij den minister gerijpte „plan” om eens het Leeningfonds 1914 op te heffen. Immers in werkelijkheid was het overschot uit het Leeningfonds verdwenen. De reserves waren verdwenen. Voor de handhaving van een afzonderlijk Leeningfonds was geenerlei motief meer te vinden. Alle belastingverzwaring ligt in de lijn van deze gedachte, dat alle verplichtingen van het oude Leeningfonds zullen moeten worden geëerbiedigd. De minister van financiën volgt een uiterst betrouwbare politiek door alle in het Leeningfonds verankerde verplichtingen van den Staat ten aanzien van de betaling van de rente en de aflossingen der oude oorlogsleeningen volledig na te komen. Anders dan in de laatste Engelsche begrooting vindt dus ook de voorgenomen aflossing regelmatig plaats, zoowel ten aanzien van de Nationale Staatsschuld als ten aanzien van de oorlogsleeningen. Dat op den hier gestelden regel toch voor één jaar nog een uitzondering moet worden gemaakt en voor 27.5 miljoen zal worden geleend is niet het gevolg van een financiële onbetrouwbare politiek ten aanzien van de schulden van het Leeningfonds voorgesteld, maar een noodzakelijke overbrugging van de gevolgen van het uitstel van de praktische werking van bezuinigingsmaatregelen op Defensie en Onderwijs alsnog te nemen, welke over 1934 niet volledig tot uitdrukking kunnen komen. En hiermede is dan nogmaals vastgesteld, dat het nieuwe door deze regering gebracht niet zoozeer zit in op zichzelf belangrijke en ingenieuze voorstellen van den minister van financiën, maar in den wil der regering om te bezuinigen in den staatsdienst, zonder dat de regering beschikt over bijzondere bevoegdheden.

* *

Het eigenaardige punt ten aanzien dezer thans overal in zwang gekomen nieuwe bevoegdheden der regering is voor ons land hierin gelegen, dat de nieuwe bevoegdheden der regering alleen zijn gericht op meerdere vrijheid om de landsburgerij te belasten en dus niet zijn extra besparingsbevoegdheden. In België beschikte de regering juist over beide nieuwe bevoegdheden. Zij kon voorloopig zonder parlementaire medewerking de belastingen verzwaren en den staatsdienst reorganiseeren. Bij ons bestaat een geheel andere bevoegdheid om de landsburgerij te belasten en het gebruik van deze bevoegdheid wordt eigenlijk geheel gehouden buiten de contrôle van het parlement, omdat deze nieuwe bevoegdheid buiten het wettelijk geregeld belastingsysteem om gaat. Het is de bevoegdheid om de consumenten te treffen door allerlei nieuwe maatregelen, welke de prijzen van vele artikelen zullen verhoogden. De inkomsten van het Landbouwcrisisfonds. De regering heeft hier een vrijwel onbeperkte macht om inkomsten te verkrijgen niet tot verhooging van de algemeene middelen, maar ten behoeve van den dienst van aparte administratiën, die wel niet van de regering onafhankelijk zijn, maar die toch met groote onafhankelijkheid optreden moeten. De geheele dienst der inkomsten en uitgaven van het Landbouwcrisisfonds zal tot uitdrukking komen in een nog in te dienen speciale begrooting van het Landbouwcrisisfonds. Nederland zal er met belangstelling kennis van kunnen nemen, maar de parlementaire invloed zal hier nog geringer zijn dan bij het algemeene budget. De regeringsmaatregelen

vloeien voort uit een bijzondere bevoegdheid, op de verkrijging waarvan ook reeds de oude regeering had aangestuurd. De ministers zijn de verantwoordelijke personen, maar de administratiën zijn — naar voorloopig inzicht — minder gebonden dan de gewone organen van het Rijk. En de lasten, welke op de consumenten worden gelegd, leest men in de courant, vóórdat de begrotingswetgever heeft gesproken. Straks ontstaat wellicht een diepgaand parlementair debat over een „echte” belastingwet, en daarbij zal de strijd dan wellicht loopen over enkele tonnen in opbrengst méér of minder. De landbouwerisisdienst met zijn heirleger van organisatiën, en personeel in openbaren dienst, is toch niet buiten den Staat gesteld?

* * *

Een ander deel van het financieel staatsbestuur, waarop het parlement geenerlei invloed kan uitoefenen betreft het totaal der thans oplopende schulden en te-korten. De jaren kunnen afzonderlijk worden vermeld. Maar het was in elk geval wijs beleid, toen de vorige minister van financiën in twee opéén volgende regeeringsperiodes de reserves van het Leeningfonds verdedigde tegen twee soorten van potverteeders. Er waren er, die de overschotten wilden gebruiken voor (eenmalige) speciale doeleinden. Wij passeeren deze fantasie. Er waren er ook, die de inkomsten van het Crisisfonds wilden verlagen; de pot zoude dan spoedig zijn gelegegd. In de goede jaren is aan dezen wensch in bescheiden mate tegemoet gekomen. Naast en behalve de extra-amortisatie van de Nationale Schuld, die mogelijk was door de bekende overschotten uit de zeven vette jaren op den gewonnen dienst 1924/1930, wat de eerste vijf jaren betreft, daarvoor te bestemmen¹⁾ (en niet voor een verlaging der belastingen, die sedertdien dan al lang weer hadden moeten worden verhoogd) konden ook de inkomsten van het Leeningfonds op bescheiden wijze worden verlaagd en kon ook een kleine extra-aflossing plaats vinden. Overigens was de geheele pot van het Leeningfonds een reserve, waarop de regeering steunde om zonder veel extra-belastingverhoging de crisisuitgaven te dekken.²⁾ Heeft hier de vorige regeering mis gerekend? De pot was te spoedig leeg en vertoont op 1 Januari 1934 een tekort. Het te-kortenlijstje staat tegenover de zware overschotten uit de goede jaren, maar het geslonken nationaal inkomen staat zoo niet meer in een behoorlijke evenredigheid tegenover de oude en de nieuwe lasten.

De te-korten zijn aldus te onderscheiden.

1931.

A. Het te-kort op den gewonen dienst bedraagt 45.5 miljoen. Naar een dekking van het te-kort op den gewonnen dienst 1931 behoefde in den loop van het dienstjaar niet te worden gezocht, omdat dit tekort geheel uit het Reservefonds zoude worden gedekt.

B. Geen ongedekt te-kort op den crisisdienst van het Leeningfonds 1914, omdat de extra-uitgaven (crisisdienst) zijn betaald zoowel uit de extra-middelen van het Crisisfonds als uit de pot van het Leeningfonds. Het voordeelig saldo van het Leeningfonds (reservepot) bedroeg per 1 Januari 1932 nog 173,6 miljoen. Hiermede kon het nieuwe jaar worden ingegaan, maar het zoude snel moeten dalen, omdat het Leeningfonds ook reeds voor gewone rente en aflossing meer verplichtingen had dan eigen inkomsten.

In de tweede plaats zoude de reserve worden gebruikt voor de financiering van den crisisdienst, voor zoover de extra-middelen van het fonds onvol-

¹⁾ De overschotten uit de jaren 1929 en 1930 kregen een speciale bestemming in een afzonderlijk spaarfonds, dat echter niet volgens de oorspronkelijke bestemming kon worden besteed en nu geheel wordt opgeheven.

²⁾ Op 1 Januari 1930 was in het Leeningfonds een saldo van 242.4 miljoen. Als kas van het Rijk trok dit fonds nooit rente.

doende zouden blijken. Dit was inderdaad het geval. 1932.

A. Het te-kort op den gewonen dienst bedraagt 59.3 m. Worden de financiële voorstellen der tegenwoordige regeering aanvaard, dan zal dit bedrag met 18 miljoen moeten worden verhoogd. In den gewonnen dienst is n.l. gerekend op een inkomst van 18 miljoen uit een door de vorige regeering gevormd afzonderlijk klein reservefonds, waarin de voordeelige saldi zouden zijn gestort over de jaren 1929 en 1930 gekweekt. De bedoeling van dit reservefonds is mislukt.

Het reservefonds was gevormd uit:

a. het batig saldo van den gewonnen dienst- 1929 ten bedrage van	f 58.207.904.82
b. het batig slot van den gewonnen dienst- 1930 ten bedrage van	„ 27.942.986.41 ⁵
zoodat in totaal in het Fonds beschik- baar was	f 86.150.891.23 ⁵

Allereerst zoude hieruit nu worden gedekt het na-deelig saldo van den gewonnen dienst 1931 (zie boven A.). Ware dit tenslotte ook geschied, dan zoude het restant in dit reservefonds nog hebben bedragen 86.1 m. — 45.5 m. = 40.6 miljoen. Dat bedrag ten goede te doen komen in het bijzonder aan den gewonnen dienst van de jaren 1932, 1933 en 1934 heeft geen beteekenis, omdat de te-korten op den gewonnen dienst toch al veel grooter zijn. De tegenwoordige regeering heft dit reserve-fonds op en gaat thans over tot een andere wijze van afboeking. In de afboekingsperiode bijv. 1928—1938 komt dus het ongedekt te-kort van den gewonnen dienst 1931 te staan, naast de andere te-korten gewonnen dienst 1932 en 1933, maar daarenboven geheel afzonderlijk het geheele reservefonds met den vollen inhoud van 86.1 miljoen, zijnde minder dan de te-korten op den gewonnen dienst 1931, 1932, 1933. Daarnaast staat dan nog een te-kort op den crisisdienst-1933. Te beginnen met 1 Januari 1934 is het onderscheid tusschen gewonnen dienst en Crisisdienst vervallen.

Naar een dekking van het te-kort op den gewonnen dienst 1932 is in den loop van het dienstjaar niet meer gezocht.

B. Geen ongedekt te-kort op den crisisdienst van het Leeningfonds 1914, omdat gehandeld is als over 1931. Extra-middelen van het fonds waren onvoldoende. Gewone middelen al evenzeer onvoldoende om gewone rente en aflossing te dekken. Het voordeelig saldo van het Leeningfonds (reservepot) waaruit kapitaalverstreking aan den gewonnen dienst kon plaats hebben, bedroeg per 1 Januari 1933 nog 65.4 miljoen. Hiermede kon nogmaals het nieuwe jaar zijn ingegaan, maar nu bleek wel dat het bedrag te klein zoude zijn om daarmede de geheele crisisdienst over 1933 te financieren. Deze bestond uit twee onderdeelen. De regeering stond voor de landbouwcrisisuitgaven en daarnaast voor de eveneens zeer groote uitgaven tot steun van de gemeenten in haar kosten der werkloosheidsbestrijding. Over 1932 zijn deze uit den pot van het Leeningfonds gefinancierd. De sterke daling van den inhoud (173.6 miljoen op 1 Jan. 1932 tot 65.4 miljoen op 1 Jan. 1933) moet aldus worden verklaard, dat voor het restant-tekort der eigen middelen een bedrag moet worden berekend van 42.3 miljoen en voor den crisisdienst een bedrag van 65.9 miljoen, tezamen 108.2 miljoen.

Hieruit volgt dus een inhoud van het Leeningfonds per 1 Jan. 1933 van 65.4 miljoen (173.6 m. — 108.2 m. = 65.4 m.).

Met 65.4 miljoen konden de verplichtingen van het crisisfonds, bij handhaving van den crisisdienst, over 1933 niet worden gedekt. De regeering stuurde dus bewust op een te-kort in den crisisdienst aan. Had zij voor 1933 tijdig maatregelen tot het verschaffen van inkomsten over 1933 moeten voorstellen?

1933.

A. Het te-kort op den gewonnen dienst is voorloopig

gesteld op 38.1 miljoen. Daar de vorige regeering dit te-kort tot op dit bedrag wist naar beneden te houden door te-goed schrijven van 18 miljoen uit het kleine reservefonds (zie boven) moet met het wegvallen van dit geheele reservefonds ook dit te-kort over 1933 gewonnen dienst worden verhoogd met 18 miljoen. De vorige regeering had oorspronkelijk het te-kort veel hooger moeten ramen, (54.4 miljoen), hoewel toen bij de raming der middelen reeds rekening was gehouden met de opbrengst der door de regeering bij de indiening van de begroting aangekondigde nieuwe of verstrekte oude heffingen (26 miljoen wegens heffing van opcenten op alle invoerrechten en bieraccijns vermeerderd met 10 m. weel-deverteringsbelasting). Maar hier werkte nu de bescheiden invloed van het parlement. Aan nieuwe middelen werd slechts toegestaan 12.8 miljoen. Het debat tusschen regeering en parlement levert een extra-tekort aan middelen van 13.2 miljoen en het geheele te-kort stijgt dus van 54.4 m. op 67.6 miljoen. Maar dan komt het dekkingsplan van den vorigen minister van financiën in werking (18 m. uit het reservefonds + 11.5 m. uit salarisverlaging = 29.5 m.) en wordt het te-kort 67.6 m. — 29.5 m. = 38.1 miljoen. De omzetbelasting door de vorige regeering voorgesteld, zoude bij tijdige invoering naar het plan der regeering, dit te-kort vrijwel hebben weggevoerd. Het parlement hield niet de wet, alleen haar invoering, eenige maanden tegen.

B. Voor het eerst moet nu het ongedekt te-kort op den gewonnen dienst verhoogd worden met een te-kort uit den crisisdienst. Het voordeelig slot van 1 Januari 1933 (65.4 m.) gaat over in een nadeelig slot met 1 Januari 1934 van 62.2 miljoen. Over deze aanvulling van het Leeningfonds uit 's Rijksmiddelen wordt verder in de stukken niet meer gesproken.

Er is dus op rekening van het fonds uitgegeven, (buiten de inkomsten) voor crisissteun aan gemeenten en ten behoeve van den landbouw en voor kapitaalverstreking aan den gewonnen dienst van het Leeningfonds (berekend op ruim 41 m.) tot een gezamenlijk bedrag van 127.64 miljoen. Het te-kort op den crisisdienst bedraagt 86.605.000, maar de uitgaven waren hooger, omdat ook de crisisdienst nog eigen crisismiddelen genoot (22 miljoen). Zal het ongedekt te-kort nog oploopen? Er zijn aanwijzingen dat dit inderdaad wel het geval zal zijn. Bij de opgaven door de vorige regeering verstrekt omtrent den steun, welke het Rijk verleende aan de gemeenten in hare kosten der werkloosheidsbestrijding, voor zoover deze kosten dan als hulp in „erkende” werkloosheid werden aangemerkt en dan door de regeering gedeeltelijk werden vergoed, stond de aandachtige toeschouwer telkens voor een hooger cijfer dan de geraamde kosten over 1933. Maar tenslotte blijkt nu uit een combinatie van gegevens, te vinden in de toelichting op de rijksbegroting 1934, dat voor deze afzonderlijke financiële verhouding van Rijk en Gemeente voor crisissteun over 1933 door het Rijk aan de gemeenten wel ongeveer 75 miljoen moet worden gerekend. Het zal later wel blijken, dat het te-kort op den crisisdienst Leeningfonds 1933 van 86 miljoen op een te laag cijfer is berekend, daar uit dezen dienst nog zooveel meer moest worden betaald dan alleen de steun aan de gemeenten. En in de officiële regeeringsopgave dezer uitgaven staat immer ±. Het zal zeker menigmaal bedoelen, dat méér moet worden uitgegeven dan hier gesteld (stuk 2 B No. 2 pag. 4 en 5 van de rijksbegroting). Voor 1934 had ook de vorige regeering den weg op gewild den consument te belasten en den crisisdienst van het Leeningfonds te ontlasten. In hoeverre dit reeds over 1933 is geschied is uit de stukken niet op te maken. Kan hierdoor het te-kort in het crisisfonds nog dalen?

C. Het spoorweg-tekort over 1933 is blijven bestaan op 26 miljoen, voor 1934 geraamd op 39.3 miljoen. Er worden geheel uitzonderlijke maatregelen

genomen om dit te-kort te verminderen. Eén maatregel is gewoon: Nieuwe belasting.

* * *

De begroting 1934 behoeft met afzonderlijke te-korten uit Leeningfonds en speciaal uit het crisisfonds van het Leeningfonds niet meer te rekenen. Het Landbouwcrisisfonds dekt zichzelf. Niet alzo het Gemeentefonds en het Verkeersfonds. Deze belasten het gewone budget 1934.

Het te-kort op de gewone begroting 1934 is bekend. Het dekkingsplan evenzeer. De nieuwe methode om dit dekkingsplan geheel niet in de begroting te verwerken zal tegen het einde van het jaar 1933 moeten voeren tot een soort tweede miljoenennota met een wijzigingsontwerp, waarbij de beslissingen van den wetgever tot volvoering van het dekkingsplan zullen zijn verwerkt. Deze wijze van werken is inderdaad duidelijk voor het overzicht. Zal zij ook praktisch blijken? De bijwerking zal dan de sluitende begroting-1934 aan het licht doen komen. ¹⁾ Dit neemt niet weg dat, nadat de wetgever in de begroting de maxima zal hebben vastgesteld, de regeering niet ook in 1934 door zal gaan met het aanbrengen van besparingen. Uit de regeeringsopgaven blijkt, dat ook over 1933 belangrijke bedragen achteraf, gedurende den loop van het jaar 1933, nog zijn bezuinigd. De regeering legt hier ten onrechte weinig eer mede in, omdat de te-korten blijven bestaan ondanks de besparingen en deze te-korten veel méér de aandacht trekken. Dat zelfs de regeering erin slaagt over 1934 een natuurlijk accres op te vangen en op deze wijze 10 miljoen door reorganisatie en besparing weet te vinden, ook dit ontgaat aan de ondankbare aandacht. Het is een welkome plicht dezen stillen arbeid van regeering en diensten hier te vermelden.

Om den arbeid der regeering te eeren moet ook nog dit worden vermeld, dat de nadeelige verschillen met de gewone begroting voor 1933 bij vergelijking met die voor het jaar 1934 had moeten zijn 151 miljoen. Immers er is in werkelijkheid voor de volgende posten méér uitgetrokken:

Werkloosheidsbestrijding (tijdelijk!)	52.2 miljoen
Leeningfonds (duurzame strop ²⁾)	15.9 ..
Staatsschuld (oplopend)	23.8 ..
Spoorweg-tekort (tijdelijk)	13.4 ..
Gemeentefonds (duurzaam)	6.7 ..
Noodlijdende gemeenten (voorloopig duurzaam)	1.4 ..
Nederlanders in het buitenland (duurzaam)	3.0 ..
Lagere raming van de middelen (voor één)	35.5 ..
	151.9 miljoen

Het verschil tusschen het nadeelig saldo der begroting voor 1933 en de ontwerp-begroting 1934 bedraagt echter slechts 136.2, waarmee is bewezen, dat de regeering nog 15.7 is ingeloopt. Dit bedrag is echter voor een zeer groot deel, pl.m. 10 miljoen, verkregen door de salarisverlaging, welke de vorige regeering heeft ingevoerd en die nu haar gunstige, voor den Staat, werking uitoefent. De salariskorting was immers niet in de begroting van 1933 verwerkt, en de raming over 1933 was ook niet bij de vaststelling der begroting gecorrigeerd.

De belangrijkste correctie op de ontwerp-begroting 1934 die aan het slot moet worden aangebracht zal het gevolg zijn van de aanvaarding van het plan om het Leeningfonds op te heffen. Het uitlotingsplan van het Leeningfonds wordt niet aangetast. Op dit oogenblik hebben wij dus nog, naar de juiste en pakkende voorstelling van „De Nederlander” een weegschaal voor oogen, met aan de ééne zijde een schaal waarvan de gewichten zijn afgenomen (de inkomsten

¹⁾ Over de kunstgreep, voor één, welke moet worden toegepast om aan de besparing voor 1934 ruim baan te geven, voor zoover deze immers over 1934 niet ten volle kan werken, sprak ik reeds in den aanvang.

²⁾ Bij opheffing van het Leeningfonds komt dit te-kort jaarlijks terug tot in later jaren na 1942 de verplichtingen van het fonds belangrijk gaan verminderen.

van het Leeningfonds zijn overgebracht naar den gewonen dienst en tevens verlengd), maar aan de andere zijde staan wel de gewichten op de schaal, die de uitgaven moeten voorstellen. Daarom — men kan zich de houding van deze weegschaal nu gemakkelijk voorstellen — is er in de nu nog ingediende begroting van het Leeningfonds, (welke de regeering wettelijk verplicht was in te dienen, maar welke zal komen te vervallen) een groot te-kort. Oude en nieuwe crisisheffingen (27.7 miljoen + 13.1 miljoen) tezamen, voor zoover deze aan het Leeningfonds ten goede kwamen (41.8 miljoen) zijn vanzelf sprekend gecontinueerd. (Daarnaast zijn de 35.4 miljoen „tijdelijke” middelen, welke niet aan het Leeningfonds ten goede kwamen, maar die voor 19.2 miljoen zijn bestemd voor de algemeene middelen en voor 16.2 miljoen naar het Gemeentefonds toevloeien óók gecontinueerd).

De opzet van den gewonen dienst van het Leeningfonds voor 1934 komt dan hierop neer, dat er uitgaven zijn te doen aan rente en aflossing van 36.2 miljoen + 34.6 miljoen = 70.8 miljoen. Met enkele andere kleinere kosten is de uitgaaf ruim 71 miljoen.

Aan gecontinueerde inkomsten staan 40.8 aan middelen, immers oude en nieuwe crisisheffingen, voorts de aflossing, welke België krachtens oorlogsverplichting uitbetaalt op een bedrag van 4.5 miljoen vastgesteld en een slot-bedrag aan oude middelen, welke nog ten behoeve van het Leeningfonds ongeveer 10 miljoen baten afwerpen. Blijft dus nog een te-kort aan inkomsten tegenover de uitgaven, dat uit de algemeene middelen wordt gedekt (15.9 m.).

Daar deze middelen in het dekkingsplan zijn opgenomen bedraagt het te-kort als uitgave-post op Hoofdstuk VII B slechts 56 miljoen (n.m.l. 40.8 + 15.9 = 56.7).

* * *

Het perspectief der rijksbegroting-1934 is niet zoo ongunstig als moest worden verwacht. Het is werkelijk jammer, dat nog ergens van een teleurstellende begroting werd gerept. De regeering heeft het mogelijke gedaan. De rijksbegroting is werkelijk op weg naar een evenwicht. De drie kapitaalsuitgaven op den dienst-1934 (perspectief bezuiniging Onderwijs en Defensie, het achterwege laten van de betaling der annuïteit aan het spoorwegpensioenfonds en de tijdelijke last op den kapitaaldienst van het Verkeersfonds tezamen 47.5 miljoen) behoeven in 1935 niet weer te keeren. Er is een stilstand gekomen in de daling der middelen. Voor vele middelen is een dieptepunt bereikt of in gunstigen zin overschreden, hetgeen wijst op de mogelijkheid, dat over 1935 belastingverhoging zoude kunnen uitblijven. Maar de uitkeeringen aan de sociale verzekeringsfondsen moeten nog opnieuw worden overwogen en de saneering van de financiële verplichtingen door de overheid aangegaan bij den woningbouw zal nog aan de orde komen. Het resterend te-kort 1931 is op de begroting-1934 niet gedekt. Tenslotte moet de vraag worden gesteld of in de rijksbegroting-1934 ook nu niet nog zwakke plekken voorkomen, waarin gemakkelijk een nieuw te-kort kan ontstaan. Twee zulke plekken meen ik in perspectief te zien, in de hoop dat niet andere auteurs allerlei andere zwakke plekken zullen aanwijzen. Over het gevaar, gelegen in het afzonderlijke Landbouwcrisisfonds werd reeds gesproken.

De eerste zwakke plek is de werkloosheidsverzorging. De Minister van Financiën zeide hierover zelf in zijn bekende en door het publiek zeer gewaardeerde radiorede: „In 1934 zullen deze uitgaven aanmerkelijk moeten worden verlaagd. Het bedrag, dat over 1933 aan crisisuitgaven zal worden besteed, zal stellig 25 m. meer beloopt, dan het bedrag, dat voor 1934 is uitgetrokken.” Met andere woorden over 1933 zal worden besteed ruim 75 miljoen en over 1934 zal worden besteed 50 miljoen. Maar heeft de regeering deze uitgaven in de hand? Het gaat hier toch om

een bijdrage aan de gemeentebesturen: een nieuwe, aanvullende regeling van de financiële verhouding van het Rijk tot de gemeenten, waar erkende crisiswerkloosheid heerscht.

Wanneer nu de regeling deze was, dat over 1933 een bedrag van 75 miljoen over de gemeenten met crisiswerkloosheid was verdeeld naar vaste normen en nu volgens dezelfde of andere normen over 1934 een bedrag van 50 miljoen werd verdeeld, dan zoude de redeneering der regeering opgaan.

Het bedrag der rijksuitgaven zoude voor dit speciale doel zijn gelimiteerd. Maar zoo is de regeling niet. De regeering is in haar uitgaven gebonden niet aan de willekeur van een plaatselijk bestuur (hiertegen zijn maatregelen te stellen door het vaststellen van ondersteuningsnormen en het treffen van een regeling bij het toepassen der normen in acht te nemen) maar aan dezelfde verschijnselen op maatschappelijk gebied, waaraan ook het plaatselijk bestuur is gebonden. De regeering kan het bedrag uit te geven door een plaatselijk bestuur, waarin de rijkkas naar een zekere verhouding bijdraagt, wel beïnvloeden niet beheerschen. De regeering heeft macht genoeg het ondersteuningsbedrag omlaag te werken, maar zij heeft het totaal der ondersteuningsnoodzakelijkheden niet in de hand. Dit maakt het voor de regeering onmogelijk om eenvoudig te decreteren, dat „de” hulp aan gemeenten met crisiswerkloosheid van 75 miljoen over 1933 zal terugvallen op 50 miljoen over 1934. De hoegrootheid van het totaal der ook door de regeering erkende „noodzakelijke” uitgaven heeft de regeering niet in de hand, maar er is meer. Wanneer het Rijk op 75 miljoen $\frac{1}{3}$ spaart, krijgen de gemeentebesturen belangrijker mindere bedragen, dan waarop zij rekenden. Hoe wordt dit ingehaald? Wanneer belastingverhoging plaats vindt is voor de landsburgerij niets gewonnen. Is bezuiniging niet verder mogelijk, dan wordt de gemeente noodlijdend. Dan moet het Rijk opnieuw betalen.

Ook de inhouding van een deel der rijksuitkeering uit het Gemeentefonds, hoe noodzakelijk ook gezien uit het oogpunt van het rijksbestuur, heeft de tendens het aantal noodlijdende gemeenten sterk op te voeren. Wanneer de grens van belastingcapaciteit en van de mogelijkheid om tot bezuiniging te komen is bereikt, zullen de beide hierboven besproken maatregelen voeren naar één fataal feit: onherroepelijke verhooging van het aantal noodlijdende gemeenten. En voor 1934 is ten behoeve van steun aan noodlijdende gemeenten uitgetrokken een bedrag van nog geen 2 miljoen. En reeds nu, onder voor de gemeentebesturen veel gunstiger omstandigheden, is door noodlijdende gemeenten 6 miljoen aangevraagd. Waren deze aanvragen zóó overdreven?

Of is, wanneer volk en regeering, parlement en gemeentebesturen de handen in één slaan, toch nog een schijn van kans, dat de rekening gunstiger zal uitvallen? Een financiële uitkomst is mogelijk, wanneer naast de gemeentelijke, door het rijk gesteunde, uitbetalingen in geld en in natura over 1934 zullen kunnen worden opgevangen door groot-opgezette werkverschaffing, welke tegemoet komt aan de deelen der ondersteuning. Maar daarvoor is kapitaal noodig. De financiële ruige — wat iets anders is dan ruw of onbehouden — regeeringspolitiek alleen zal dit vertrouwen kunnen wekken.

1935 staat er voorloopig beter vóór, dan 1934 er nu één jaar geleden voorstond. Een jaar geleden zoude niemand hebben kunnen voorspellen, dat de regeering over 1934 zooveel zoude kunnen bereiken als bereikt is. Het systeem is betrouwbaar zoowel onder den vorigen minister van financiën als onder deze regeering. De erkenning van verbeteringen op onderdeelen sluit niet uit de rust en de bedachtzaamheid van onze financiële politiek over vele jaren achteréén vast te stellen.

In de verhouding Rijk en Gemeenten moet echter nog verbetering worden aangebracht. Is het optreden

der regeering hier alleen maar ruig? Ik moge hier opmerken, dat het beleid tegenover de gemeenten vooral éénheid mist. Er is in Nederland niet één centraal orgaan dat alle financiële verhoudingen tusschen Rijk en Gemeenten kent. Financiën, Binnenlandsche Zaken, Sociale Zaken zijn de departementen, die het meest met de gemeentebesturen te maken hebben. Maar omvatten zij alle financiële verhoudingen tusschen Rijk en Gemeenten? Er is stellig departementaal overleg en er zijn verscheidene adviseerende instanties. Ik gevoel echter sterk de behoefte naar eenheid in den staatsdienst ten aanzien van de financiële verhouding van Rijk en Gemeenten, onderworpen aan één regeeringswil, geleid door één centrale instantie. Eén Nederlandsche Local Government Board, waarin het centrale ambtelijke element wordt aangevuld door één adviseerende (niet-politieke samengestelde) instantie lijkt mij noodzakelijk voor Rijk en Gemeente beide. Het komt mij voor, dat het Rijk nu wel de gemeenten verkeerd treft, niet door te groote kracht, maar door haar kracht verdeeld in te zetten.

C. W. DE VRIES.

ACCIJNS OF INVOERRECHT OP KOFFIE?

Als een der maatregelen tot dekking van het begrotingstekort voor 1934 wordt in de millioenennota de heffing van een accijns op gebrande koffie aangekondigd.

Dat de Minister van Financiën thans ook de koffie met een crisisheffing wil gaan belasten, behoeft op zichzelf geen verwondering te baren. In deze tijden van gedaalde overheidsinkomsten en gestegen overheidsuitgaven is naast ingrijpende bezuiniging op den overheidsdienst, welke in de eerste plaats de aandacht van regeering en volksvertegenwoordiging verdienen, het aanboren van nieuwe inkomstenbronnen vrijwel onvermijdelijk. Begrijpelijk is het evenzeer, dat men daarbij tracht daar te halen, waar nog te halen valt en met name een aantal artikelen aan een indirecte belasting onderwerpt, welke in vergelijking met vroegere jaren aanmerkelijk in prijs gedaald zijn.

Met koffie is dit inderdaad het geval. Wij laten de oorzaken hiervan thans buiten beschouwing en volstaan met het dalend prijsverloop van dit artikel in de laatste jaren aan de hand der volgende cijfers te illustreeren, welke zijn ontleend aan het overzicht der gemiddelde kleinhandelsprijzen van 46 verbruiksartikelen in tien gemeenten, jaarlijks gepubliceerd in het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek:

Kleinhandelsprijs per ½ KG. in centen.

1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932
104,5	113	125	122,5	117	116	155,5	111	103	102,5

Het gemiddeld verbruik van ruwe koffie per hoofd der bevolking was in dezelfde jaren volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek:

Gemiddeld verbruik per hoofd in KG.

1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932
5.27	5.00	4.31	4.93	4.54	4.50	4.40	5.10	4.59	5.67

In 1932 zou het totale verbruik van ruwe koffie in ons land dus ca. 45.36 millioen KG. hebben bedragen, tegen 36.72 millioen KG. in 1931. Dit zeer groot verschil lijkt ons nogal onaannemelijk en met name lijkt ons de stijging van het cijfer voor 1932 onwaarschijnlijk.

De Nederlandsche consument zal zich dus in de toekomst een verhooging van den koffieprijzen tengevolge eener crisisheffing hebben te laten welgevalven. Aannemende, dat deze maatregel voor het herstel van ons budgetair evenwicht noodzakelijk is, kan de vraag gesteld worden of de door den Minister voorschans genoemde vorm dezer heffing de meest wenschelijke is.

De Minister stelt in het vooruitzicht: een accijns op gebrande koffie. M.a.w. niet van het groene hier geheel en al ingevoerde product, doch van het voor

verbruik gereede product der koffiebranderijen zal de heffing geschieden.

Voor de naar onze schatting ca. 200 Nederlandsche koffiebranderijen beteekent dit de onvermijdelijke last aan accijnsheffing en daarvoor vereischte ambtelijke controle verbonden. Iedere branderij zal wel noodgedwongen een fictief entrepôt moeten worden, terwijl het geenszins denkbeeldig is, dat men, om overtredingen zooveel mogelijk te voorkomen, zijn toevlucht zal moeten nemen tot het banderolsysteem.

Komt het zoover dan zullen en vele verbruikers en de meeste branderijen hier last en kosten van onder vinden. Immers, een niet onaanzienlijk deel der hier te lande verbruikte koffie wordt los, dus onverpakt, verhandeld. Een banderolsysteem zou noodzakelijkerwijze dezen handel onmogelijk maken en alle koffie tot verpakt artikel bombardeeren. Dit moge wellicht naar den zin zijn van enkele onzer grootste branderijen, die toch al reeds grootendeels hun koffie als machinaal verpakt merkartikel aanbieden, vele middelmatige en kleine branderijen zullen een dergelijken abrupten overgang allesbehalve toejuichen. Hun bedrijf zal deerlijk in de knel komen en mogelijkerwijze noodgedwongen door velen van hen gestaakt moeten worden, terwijl ook de winkeliers, wier zelfstandigheid door het steeds toenemend aantal merkartikelen geenszins is bevorderd, er evenmin mede ingenomen zullen zijn.

Accijnsheffing van gebrande koffie zal noodgedwongen ook den handel in ruwe koffie niet ongemoeid kunnen laten. Immers, laat men dezen handel vrij, dan is de kans groot, dat veel ruwe koffie zal worden verkocht niet aan de bestaande, eigenlijke branderijen, doch ook aan kleinhandelaren en consumenten, die door zelf te branden, hetgeen een tamelijk eenvoudige bewerking is, zullen trachten den accijns te ontduiken.

Reeds thans zijn er winkeliers, die zelf hun koffie branden. De hieraan voor de belastingambtenaren bij hun controle verbonden moeilijkheden, zullen trouwens wel reeds aan den dag treden bij de inwerkingtreding der omzetbelasting, die iedere koffiebrander, groot of klein, tot belastingplichtig fabrikant stempelt. Ook voor de huisvrouw is het zelfbranden van koffie weinig bezwaarlijk, getuige de practijk in andere landen. Een eenvoudig apparaat, desnoods de koekepan, bewijzen haar den gewenschten dienst.

Voor vele kleinhandelaren en consumenten zal de verleiding dus groot zijn om, teneinde den accijns te besparen, zelf ruwe koffie te koopen en te branden. Om deze kans te beperken of te voorkomen zal men daarom in geval van accijns op het gebrande product ook den handel in ruwe koffie aan toezicht moeten onderwerpen. Wij vernamen dan ook reeds van bevoegde zijde, dat het in de bedoeling ligt, het vervoer van ruwe koffie in beginsel te verbieden en slechts op geleidebiljet toe te staan.

Het heeft onze verwondering gewekt, dat de Minister van Financiën nu juist dezen ingewikkelde weg wil inslaan, die vooral voor de branders zeer bezwaarlijk is, veel kans op fraude biedt en een geheel nieuw kostbaar apparaat voor inning van en controle op de accijnsheffing noodzakelijk maakt.

Wij hebben ons de vraag gesteld of de Staat met minder moeiten en kosten en met minder last voor het bedrijfsleven niet hetzelfde resultaat zou kunnen bereiken door heffing van een algemeen invoerrecht op ruwe koffie en zijn voorloopig geneigd, deze vraag bevestigend te beantwoorden. In het voorbijgaan zij geconstateerd, dat van eenige protectie hierbij geen sprake zou zijn, daar alle hier verhandelde, resp. hier gebrande koffie van het buitenland wordt aangevoerd, met name in hoofdzaak uit Nederlandsch-Indië, Brazilië, en Centraal-Amerika.

In de eerste plaats is het apparaat voor inning van een invoerrecht reeds aanwezig. Zoowel bij inkling

als bij uitvoer is ruwe koffie aan statistiekrecht onderworpen. Tegelijkertijd zou men in het eerste geval het invoerrecht kunnen heffen en in het tweede geval kunnen terugbetalen. Van iedere controle der branderijen zou de Staat, en ook deze bedrijven zelve, verschoond blijven.

Ten aanzien van de hier te lande ingevoerde, verhandelde en verbruikte koffie, heeft in onze oogen een invoerrecht geen enkel bezwaar en is verreweg te prefereeren boven een accijns op het gebrande product. Zien wij nu of de uitvoer van een invoerrecht meer nadeelen zou ondervinden dan van een accijns.

Tegenover het binnenlandsch verbruik blijkt daarbij de uitvoer van het gebrande product een in dit verband te verwaarloozen hoeveelheid.

Koffie gebrande.				
	Invoer		Uitvoer	
	1000 KG.	f 1000	1000 KG.	f 1000
1928	56.5	97.3	412.3	697.5
1929	47.5	89.0	406.0	685.3
1930	92.4	123.3	236.9	311.3
1931	64.3	63.3	154.7	140.4
1932	42.0	26.9	77.3	69.2

Koffie ongebrande.				
	Invoer		Uitvoer	
	1000 KG.	f 1000	1000 KG.	f 1000
1928	50.257	55.893	14.562	17.346
1929	44.723	48.668	10.840	12.880
1930	45.712	33.579	9.598	8.514
1931	46.921	27.718	6.659	5.106
1932	47.315	26.534	8.841	5.174

Ongebrand werd hier in 1932 totaal ingevoerd: 47.315.000 KG., terwijl 8.841.000 KG. in dat jaar werd gereëxporteerd¹⁾. Geen rekening houdend met wijzigingen in de binnenlandsche voorraadhouding zou dit beteekenen, dat ca. 38 miljoen KG. hier per jaar worden gebrand, welk cijfer niet ver verwijderd is van het hierboven uit het verbruik per hoofd, althans voor 1931, berekende. In aanmerking nemend een inbrandingspercentage van 20 procent en tevens de geringe in- en uitvoer van gebrande koffie, komt men dan tot een Nederlandsch verbruik van ruim 30 miljoen KG. gebrande koffie, welk cijfer overeenstemt met het in den regel door de practijk genoemde.

Eenig bezwaar zal de internationale koffiehandel van een invoerrecht uit den aard der zaak ondervinden, ten aanzien van de ongebrande koffie, die uit het binnenland weder wordt uitgevoerd. Het hierover bij invoer betaalde recht dient bij export te worden terugbetaald. Tegenover het totale kwantum ingevoerde koffie (1932: 47.315.000 KG.) is echter dit deel, hetwelk gereëxporteerd wordt (1932: 8.841.000 KG.) gering te noemen, zooals uit de bovenstaande cijfers blijkt.

Hierboven werd reeds betoogd, dat ingeval van accijns op gebrande koffie, het geheele binnenlandsch vervoer van ruwe koffie mede aan voorschriften en controle zal worden gebonden, met alle bezwaren en kosten van dien. In geval van een invoerrecht is dit niet noodig; dan zal de handel zich alleen de moeite van terugvordering van, over het voor wederexport bestemde gedeelte, betaalde invoerrecht hebben te getroosten, hetgeen ons ook voor hem verkieslijker lijkt.

Dit gedeelte, hetwelk uit het binnenland weder wordt geëxporteerd, is ook slechts zeer gering in vergelijking met de vele malen grootere quanta, die door den internationalen koffiehandel in ons land

¹⁾ De verdeling naar landen van herkomst over 1932 was als volgt:

	Invoer		Uitvoer	
	1000 KG.	f 1000	1000 KG.	f 1000
Ned.-Indische	21.256	9.783	3.439	1.769
Braziliaansche	12.929	7.297	1.951	1.079
andere Amerikaansche	11.291	8.794	2.875	2.113
Afrikaansche	980	460	191	91
andere	169	149	86	81
afval (w.o. veegsel)	690	51	299	41
Totaal 1932	47.315	26.534	8.841	5.174

onmiddellijk uit onze beide groote havensteden weder worden uitgevoerd, zonder dat zij de douane zijn gepasseerd.

Zoo bedroegen volgens het laatste jaarverslag der Vereeniging voor den Koffiehandel te Amsterdam in 1932 de totale aanvoeren in Nederland: 2.033.615 balen, de totale afleveringen: 2.245.052 balen. Omgerekend in KG. wordt dit laatste cijfer 134.703.120 KG. Vergelijkt men dit met den export uit het binnenland van 8.841.000 KG. en een binnenlandsche consumptie van ca. 30.000.000 KG., dan blijkt, dat meer dan 75 procent der hier te lande aangevoerde partijen weder wordt uitgevoerd na een tijdelijke rust in de entrepôts of in de opslagplaatsen der scheepvaartmaatschappijen, m.a.w. zonder te zijn ingeklaard, hetgeen geldt voor zoowel Brazil-, Indische- als Centraal-Amerikaansche koffie. Te hunnen aanzien brengt een invoerrecht dus in het geheel geen moeilijkheden. De scheepvaartmaatschappijen beschikken thans over voldoende opslagruimte voor koffie in den vorm van loodsen, hetgeen b.v. tien jaar geleden niet het geval was. Mocht, hetgeen onwaarschijnlijk lijkt, op een zeker moment toch tekort aan opslagruimte bestaan, dan zou hieraan tegemoet gekomen kunnen worden van de zijde der douane door voor zoover en waar noodzakelijk de mogelijkheid van fictief entrepôt te scheppen.

Of meent men wellicht, dat de noodzakelijke monstertrekking door een invoerrecht zal worden bemoeijlijkt? Men bedenke dan eenerzijds, dat dit ook thans zonder ambtelijke bemoeienis niet mogelijk is en anderzijds dat bij andere artikelen, met name bij tabak en thee, de bezwaren geenszins groot bleken. Doch juist ten aanzien van dit punt dient en kan een wettelijke regeling den handel tegemoet te komen, door een zekere hoeveelheid van iedere partij voor monstertrekking vrij te laten.

Voor in verband met het feit, dat in geval van accijnsheffing de handel in ruwe koffie niet ongemoeid zou blijven, doch de last van een vervoerverbod zou hebben te dragen, lijkt ons daarom niet alleen voor de branders, doch ook voor den handel in ruwe koffie een invoerrecht verkieslijker dan een accijns. En voor de schatkist is deze veel eenvoudiger en minder kostbare methode zeer zeker voordeliger. Hetgeen vooral thans een ook niet te verwaarloozen factor is.

Dr. TH. VAN LUYTELAER.

DEVALUATIE.

Prof. Dr. W. C. Mees R.Azn. schrijft ons:

Het verheugende feit, dat onze regering met kracht den gouden standaard wenschte te verdedigen, ontmoedigt den inflationistischen vogelaar niet telkens opnieuw zijn zoet gefluit te doen hooren. Ook in dit tijdschrift wordt het vernomen.

Toen bij velen groote tegenzin tegen *inflatie* bleek te bestaan, verving men dit woord door *reflatie* en nu zoovelen ook daarvan niet gediend blijken te zijn, probeert men het met *devaluatie*.

Het is goed de beteekenis van dat laatste woord eens vast te stellen en de gevolgen eener eventueele devaluatie eens aan een onderzoek te onderwerpen.

Devaluatie is een bij overheidsbesluit verminderen van de waarde van de munteenheid. Voor ons land, waar de waarde van de munteenheid is vastgekoppeld aan die van een bepaalde hoeveelheid goud, beteekent devaluatie dus vermindering van de hoeveelheid goud, welke de Nederlandsche Bank voor iederen haar aangeboden gulden voor uitvoer beschikbaar moet stellen.

Wat zal nu de invloed van zoodanige devaluatie op onze prijsverhoudingen zijn? Daarvan toch moet het voordeel komen, dat de voorstanders van devaluatie verwachten. Dit voordeel zal moeten bestaan in een betere verhouding tusschen prijzen en productiekosten. Blijkens het bestaan der economische depressie is er een wanverhouding tusschen deze aanwezig.

Zal die wanverhouding door eene devaluatie worden weggenomen?

Laat ons, om tot eene beantwoording dier vraag te komen, in de eerste plaats onze binnenlandsche prijsverhoudingen beschouwen. Voorloopig zal deze door eene devaluatie nauwelijks eenige wijziging ondergaan. Want noch in het aanbod van, noch in de vraag naar geld komt eenige verandering.

En wat de prijsverhoudingen in ons verkeer met het buitenland betreft, ook daarin wordt door de devaluatie zelve niets veranderd. Immers de wisselkoersen blijven als tot dusverre afhankelijk van vraag naar en aanbod van wissels der diverse landen. Voor zoover deze vraag en aanbod voortvloeien uit het goederenverkeer is, zoolang de prijsverhoudingen gelijk blijven, in geen van beide wijziging te verwachten.

De wisselhandel houdt echter ook verband met het kapitaalverkeer en op dit gebied is bij devaluatie groote levendigheid te voorzien.

Devaluatie zal den belegger verontrusten en reeds het vooruitzicht erop zal velen ertoe brengen hun binnenlandsche beleggingen te gelde te maken en om te zetten in buitenlandsche. Devaluatie leidt m.a.w. tot kapitaalvlucht en deze zal de wisselkoersen belangrijk beïnvloeden. Devaluatieplannen in Nederland zullen den Nederlandschen gulden in het buitenland doen dalen en zoodra deze daling intreedt, wordt ook het goederenverkeer erbij betrokken, want gelijkblijvende buitenlandsche prijzen zullen den exporteur thans meer guldens opleveren dan tot dusverre.

Langs dezen weg zal devaluatie aan onze exportbedrijven inderdaad ten goede komen. Ten minste zoolang niet het buitenland tegen onze valutadumping (dit zal de buitenlandsche naam zijn voor onze devaluatie) compenseerende invoerrechten gaat heffen of andere afweermaatregelen neemt. Of ook wellicht zelf het middel der devaluatie in toepassing brengt, in welk geval een wedstrijd dreigt wie het verste en snelste zijn betaalmiddel wenscht te doen depreciëren.

Tegenover de geschetste (soms dus denkbeeldige) voordeelen voor de exportindustrie staan overeenkomstige nadeelen voor wie importeert en voor zoover de import dient als grondstof voor Nederlandsche bedrijven (waaronder wellicht ook exportbedrijven), zullen deze hunne productiekosten zien stijgen. Terwijl indien de invoer consumptie-artikelen betreft, de consument het gelag zal betalen.

Wij veronderstelden tot dusverre, dat men zich hier uitsluitend tot devaluatie zou willen bepalen en deze niet wil doen samengaan met inflatie.

Houdt men zich inderdaad aan dit voornemen, dan zal, omdat ieder nu eenmaal zijn inkomen slechts één maal kan uitgeven, tegenover de stijging van den prijs van uit het buitenland ingevoerde artikelen een daling moeten staan van den prijs van andere artikelen. M.a.w. devaluatie zonder meer kan weliswaar de exportindustrieën bevoordeelen, maar deze bevoordeeling gaat steeds niet alleen ten koste van de consumenten, maar tevens ten koste van andere bedrijven.

Zie hier het poovere resultaat, dat men met devaluatie kan bereiken, terwijl men daarmede het normale handelsverkeer verstoort, het crediet schokt en den belegger belangrijke schade berokkent.

Verder vergete men niet, dat wie devaluatie aanbeveelt, in zijn binnenste veelal ook binnenlandsche inflatie beoogt. Ik zal mij ervan onthouden de kwade kanten daarvan hier nogmaals in het licht te stellen.

Onze leus zij dus: *Geen inflatie, ook geen reflatie en evenmin devaluatie, maar vasthouden aan den gouden standaard*, zooals onze regeering zich terecht ten doel heeft gesteld.

Aanvaarding van dit doel houdt echter tevens in aanvaarding van het zoozeer gedaalde prijspeil. En daar dit, blijkens het nog steeds voortduren van de depressie, te laag is bij de veelal in vroegere jaren vastgestelde, productiekosten als loonen, huren, ren-

ten en ook kapitaalbedragen; zal men *onafwijsbaar* ook verlaging dier kosten moeten aanvaarden. Wie a zegt ontkomt niet aan b.

Of onze regeering en in het bijzonder onze minister van financiën zich deze consequentie steeds voldoende voor oogen houden, vrees ik te moeten betwijfelen. Immers zoowel de crisismaatregelen, vooral ten behoeve van den landbouw genomen, als ook de financiële en belastingpolitiek der regeering verhoopt telkens de kosten van levensonderhoud en bemoeilijken daarmede de *onafwijsbaar noodzakelijke daling der productiekosten*.

In verband hiermede zie ik mij genoodzaakt hier nogmaals te wijzen op de noodzakelijkheid van een anderen weg. Door het vastkoppelen van de productiekosten aan het nu eenmaal steeds wisselende prijsniveau, door het aanvaarden van indexloonen, indexhuren, indexleeningen en indexkapitalen, vestige men ons bedrijfsleven op soliede basis. Daarmede zullen ook onze overheidsfinanciën vanzelf weder gezond worden en blijft men bespaard voor steeds nieuwe belastingen, welke, zoolang eene juiste verhouding tusschen prijzen en productiekosten niet zal zijn hersteld, toch telkens weder ontoereikend zullen blijken.

DE VASTMAKING VAN POND EN DOLLAR AAN HET GOUD EEN DREIGEND GEVAAR VOOR DE GOUDLANDEN?

Dr. G. C. A. van Dorp schrijft ons:

Geruchten, dat binnenkort de Vereenigde Staten hun geld weder aan het goud zullen verbinden en dat ook Engeland dan denzelfden weg op zal gaan, duiken den laatsten tijd telkens weder op en het heeft den schijn, dat deze zullen blijken juist te zijn.

Men mag zich afvragen, of dit een voordeel of een groot nadeel voor ons land zou zijn.

Zeer waarschijnlijk zijn de tegenwoordige lage stand van Pond en vooral van Dollar tegenover den Gulden niet te wijten aan eene werkelijke inflatie, maar aan vlucht in de goederen en realisaties: speculatie.

De groote inkrimping van giraal geld, die een gevolg moest zijn van de laatste Amerikaansche bankdébacle, zou uitgifte van zeer groote bedragen geld, in stricteren zin, vereischen om maar alleen hare deflationistische tendens te neutraliseeren. Het schijnt, dat dit nog niet gebeurd is. Dan zou dus de inwendige waarde van den Dollar veel hooger zijn dan op het oogenblik uit de koersen blijkt.

Wordt nu de Dollar aan het goud verbonden in verhouding tot de tegenwoordige koersen, dan zal Amerika evenals Frankrijk in de afgelopen jaren, eene sterk zuigende kracht op het goud kunnen uitoefenen. Dan ook zal Amerika eene vrij sterke deflatie kunnen verdragen zonder daaronder veel schade te lijden. Men denke maar, hoe weinig Frankrijk onder de deflatie heeft geleden. Hoe gering is in Frankrijk nog de werkloosheid, die geesel van ons land.

Men mag zich dus met zorg afvragen, of, zoo de Ver. Staten hun geld tegen de tegenwoordige koersen weder aan het goud verbinden, het voor Nederland niet meer dan ooit geboden zal zijn om, wil het nog iets van zijn economisch bestaan redden, zijn Gulden van het goud los te maken.

Dan blijft de vraag nog open, of dat geschieden moet onder aanpassing van de groothandelsprijzen aan de kosten van levensonderhoud en de loonen (reflatie) en daarop volgende stabilisatie of onder aanpassing der loonen aan de groothandelsprijzen en stabilisatie van de waarde van den Gulden (stabilisatie van het groothandelsindexcijfer).

Reeds zonder dat de Amerikanen den Dollar aan het goud vast maken tegen de lage waarde, waarop deze thans genoteerd staat, schijnt het steeds dringender noodig óf door internationale afspraken de waarde van het goud te stabiliseeren óf den Gulden van het goud los te maken en het niveau der groot-

handelsprijzen te stabiliseeren. De laatst beschikbare cijfers geven eene dergelijke daling van het indexcijfer te verwachten, dat men toch eindelijk dien weg naar den ondergang zal moeten afsluiten.

Naschrift. Het gevaar van een stabilisatie van Pond en Dollar op een relatief te laag goudpeil is verre van denkbeeldig en het is goed, dat Dr. van Dorp daarop nog eens de aandacht heeft gevestigd. Aan het slot van ons artikel van 21 Juni jl. over de toepassing van den gouden standaard wezen wij er reeds op, dat stabilisatie van een bepaalde geldeenheden op te laag goudpeil een zuigpomp zal zetten op het goud van andere landen, die daardoor gedwongen zullen worden of tot verdere deflatie of tot het verlaten, hetzij voor het eerst, hetzij opnieuw, van den gouden standaard. Dit gevaar is bijzonder groot wanneer landen van overwegende beteekenis in de wereldeconomie, zooals de Vereenigde Staten en het Britsche Imperium, een te laag goudpeil kiezen. Het is niet verantwoord voor dit gevaar de oogen te sluiten; wordt het eenmaal werkelijkheid, dan zal ons land in een zeer pijnlijke situatie geraken. Daarom is de conclusie volkomen gewettigd, dat, als een deugdelijke afspraak betreffende de stabilisatie der goudwaarde in de huidige omstandigheden niet bereikbaar is — en dat schijnt thans inderdaad een onvervulbaar desideratum — de band tusschen de Nederlandsche geldeenheden en het goud zoo spoedig mogelijk moet worden verbroken.

G. M. V. S.

DE RIJKSMIDDELEN OVER SEPTEMBER 1933.

Uit het in dit nummer voorkomende middelenoverzicht kan met voldoening worden afgelezen, dat de maand September van dit jaar eenige verbetering heeft gebracht. Al is moeilijk uit te maken, of het hier een gunstige wending dan wel een uitzondering betreft, het stemt in ieder geval tot tevredenheid, dat de ontvangsten ditmaal *f* 3.322.600 hooger waren dan in September 1932 en dat de gemiddelde maandraming met *f* 1.406.200 werd overtroffen. Ongetwijfeld is het waar, dat dit gunstig resultaat grotendeels aan de nieuwe heffingen is te danken, die het vorige jaar nog niet in den staat voorkwamen. Zondert men nl. deze uit, dan blijken de overige middelen slechts *f* 626.700 meer te hebben opgeleverd dan in dezelfde maand van 1932, terwijl ten opzichte van de raming een voordelig verschil blijkt te bestaan van *f* 610.400. Dit laatste cijfer is intusschen voor de maand September zelfs gunstig en ook overigens is het bevredigend, dat de totale opbrengst der „oude” heffingen op peil is gebleven en de ontvangsten uit de „nieuwe” heffingen dus louter als winst kunnen worden beschouwd.

Het overzicht over de eerste drie kwartalen biedt een heel wat ongunstiger beeld. De totale inkomsten bedroegen *f* 14.916.800 minder dan in het vorige jaar en bleven *f* 5.692.200 beneden het evenredig deel der raming. De vergelijking wordt nog slechter voor 1933, indien ook hier de nieuwe opcenten op invoerrechten, bier- en suikeraccijns worden uitgeschakeld; immers in dat geval stijgen de beide laatstbedoelde nadeelige verschillen tot respectievelijk *f* 33.352.200 en *f* 7.027.600.

In vergelijking met de overeenkomstige maand van het vorige jaar vertoonen de grondbelasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de invoerrechten, het statistiekrecht, de suikeraccijns, de belasting op gouden en zilveren werken, de successierechten, de domeinen en de loodsgelden een hooger opbrengstcijfer. De overige middelen brachten minder op.

De grondbelasting gaf opnieuw een stijging in opbrengst te zien (van *f* 18.400). Weliswaar werd de raming niet bereikt, doch de gunstige maanden voor deze belasting vallen vrijwel alle in het 1e halfjaar. Gerekend over negen maanden, werd in het loopende

jaar een voorsprong verkregen van *f* 144.100. Jammer, dat deze belasting tegenwoordig nog slechts voor een vierde aan 's Rijks middelen ten goede komt.

Anders staat het met de inkomstenbelasting, die in de afgelopen maand opnieuw terugliep, ditmaal met *f* 820.000 bij een opbrengst van *f* 3.257.000 en derhalve met rond 20 pCt. daalde. Over negen maanden belooft de teruggang *f* 13.229.300; voor ruim *f* 11.9 miljoen is dit decrees te wijten aan het belastingjaar 1932/1933 met zijn veel lagere kohierbedragen. De raming werd in bedoelde periode met *f* 6.397.700 overtroffen, doch dit cijfer zal ongetwijfeld in de volgende maanden belangrijk verminderen.

De vermogensbelasting gaf een vermindering te zien van *f* 13.200, waardoor de teruggang over de afgelopen maanden van het jaar steeg tot *f* 1.695.800. Daarentegen werd $\frac{1}{4}$ der raming met *f* 246.300 overschreden.

De dividend- en tantiëmebelasting gaf een kleine verrassing, doordat zij *f* 38.600 méér opleverde. Tegenover de daling van Augustus jl. (met *f* 4.159.300) valt dit accres echter in het niet. Gerekend over drie kwartalen, vertoont het loopende jaar een inzinking van *f* 4.058.700 en daar de beste maanden voor dit middel al weer achter den rug liggen, zal dit verschil wel niet worden ingehaald. Ook kan nu reeds de conclusie worden getrokken, dat het voor 1933 geraamde opbrengstcijfer van *f* 10.500.000 stellig niet zal worden verkregen.

De invoerrechten brachten niet minder dan *f* 8.871.900 op, zijnde *f* 1.942.600 meer dan in September 1932. Het is bij dit middel niet gemakkelijk op te sporen, waaraan dit gunstig resultaat precies te danken is. Ongetwijfeld is een toeneming van den invoer (voornamelijk van benzine) in het spel; daarnaast zullen de specifieke en compenseerende rechten hun invloed hebben doen gelden. Over negen maanden wijzen de invoerrechten een daling aan van *f* 2.959.500; over het 1e halfjaar bedroeg de teruggang *f* 6.487.100; een belangrijk deel van het tekort is dus al ingehaald. De opcenten op de invoerrechten geven ruime baten (ditmaal *f* 1.618.800). Het geheele voor 1933 geraamde opbrengstcijfer werd in negen maanden reeds met *f* 1.375.300 overschreden. Het statistiekrecht vertoonde opnieuw een klein accres (van *f* 1.500).

De accijnzen leverden alle minder op, uitgezonderd de suikeraccijns. Het zout verschaftte *f* 42.600 minder, de geslachtaccijns *f* 2.200; daar bij dit middel in de voorafgaande maanden een niet onbelangrijke stijging viel waar te nemen, mag hieraan niet veel beteekenis worden gehecht. Een aanzienlijken teruggang vertoont de wijnaccijns; een vermindering van *f* 194.100 bij de opbrengst van *f* 324.300 is zeer ongunstig. De gedistilleerdaccijns gaf *f* 201.100 minder; waar September ditmaal echter vier crediettermijnen telde tegen vijf in het vorige jaar, hebben de baten blijkbaar thans ruimer gevloeid. Het bier leverde *f* 43.000 minder; daarentegen werd bij de opcenten op dezen accijns de maandraming al weer overtroffen (met *f* 15.300). De suikeraccijns wees een toeneming in opbrengst aan van *f* 180.400, waarin niet een verschil in crediettermijnen de hand heeft gehad. Evenals de beide andere nieuwe heffingen geven de opcenten op den suikeraccijns ruime ontvangsten, ditmaal *f* 36.800 boven de maandraming. Met den tabaksaccijns gaat het nog steeds slecht (inkomst thans *f* 220.000 minder). Het verminderd verbruik en de verlaagde kleinhandelsprijzen verklaren deze ongunstige uitkomst.

De belasting op gouden en zilveren werken liep op met *f* 1.300. Over drie kwartalen bleven de ontvangsten nog *f* 32.100 bij die van hetzelfde tijdvak van 1932 ten achter. De zegelbelasting vertoonde ook ditmaal weer een daling (van *f* 306.400), waarvan *f* 247.200 op rekening komt van de beursbelasting. Er gaat op de beurs weinig om. De registratierech-

ten konden de opbrengst van dezelfde maand van het vorige jaar evenmin halen (inkomsten f 14.400 minder). Toch gaat het over het geheel genomen met laatstgenoemd middel wel iets beter; de eerste drie kwartalen verschaften in 1933 f 335.500 meer dan in het vorige jaar, in tegenstelling met de zegelrechten, die gerekend over negen maanden, f 1.124.600 ten achter bleven.

De successierechten gaven weer een hoogere opbrengst (van f 241.000), doch deze stijging kan op den duur geen stand houden. Het kan niet anders, of deze belasting moet, door de waardedaling der nalatenschappen, langzamerhand terugloopen en de opleving der laatste maanden zal dan ook wel als tijdelijk en als gevolg van toevallige omstandigheden moeten worden beschouwd. De achterstand over drie kwartalen belooft f 2.610.800, terwijl het tekort ten opzichte van de raming f 3.473.600 bedraagt. De domeinen gaven toevalligerwijze f 12.500 meer (doch over negen maanden f 275.600 minder wegens de lagere pachtprizen), terwijl tenslotte de loodsgelden opnieuw opliepen (met f 47.400). In totaal heeft laatstgenoemde heffing in 1933 reeds f 168.900 meer opgeleverd dan in 1932; gelukkig kan hieruit eenige opleving in het scheepvaartbedrijf worden afgeleid.

Wat de bijzondere fondsen betreft, moge ditmaal alleen worden gewezen op het „Gemeentefonds”, dat in de afgelopen maand een surplus boven September 1932 opleverde van f 450.000. Deze vermeerdering is te danken aan de tijdelijke opcenten op de gemeentefonds- en op de vermogensbelasting, die het vorig jaar nog niet werden geheven en thans samen f 1.175.900 in de schatkist brachten.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE OVERSCHOTTEN VAN LANDBOUWPRODUCTEN DER DONAUSTATEN.

Prof. Dr. Elemér Hantos te Budapest schrijft ons:

De pogingen tot vorming van een Donaublok werden in den na-oorlogstijd in de eerste plaats door den moeilijken toestand, waarin de landbouw verkeert, in het leven geroepen. De nood van den landbouw moet tenslotte aan den achteruitgang van den afzet van de op de uitvoermarkten aangewezen agrarische overschotten worden toegeschreven. De strijd om de verzekering van den afzet van het Donaugraan beheerscht dan ook sedert vele jaren de internationale conferenties en heeft de aandacht der wereld op de overschotten aan landbouwproducten van de Donaulanden gevestigd.

De overschotten van de agrarische Donaustaten (Hongarije, Roemenië, Joego-Slavië, Bulgarije) bedragen, in jaren met een normalen oogst voor tarwe, mais, gerst en rogge tezamen $3\frac{1}{2}$ tot 4 miljoen ton; zij zijn als gevolg van den grooten oogst van dit jaar tot 5 miljoen ton gestegen en maken het afzetvraagstuk moeilijker dan ooit tevoren.

De verscherping van den markttoestand van het graan der Donaulanden blijkt echter niet alleen uit de toeneming der overschotten naar de hoeveelheid, doch ook uit de structuurverandering van het landbouwbedrijf in Midden-Europa. Tot dusverre werd de afzet van het Donaugraan slechts door het overzeesche aanbod bedreigd, sedert eenigen tijd wordt door de geslaagde pogingen van de industrielanden in Midden-Europa, om in eigen behoefte aan graan te voorzien, de afzet eenvoudig onmogelijk. Van de vroeger belangrijkste afnemers van de productie der Donaulanden vertoont Duitsland reeds voor 1932 een overschot aan landbouwproducten, terwijl Tsjecho-Slowakije dit jaar zijn voedings-autarkie bereikte en Oostenrijk op weg is deze voorbeelden te volgen.

Onder deze omstandigheden vormt de vraag, waar-

heen de overschotten van de Donaustaten af te zetten, niet slechts een vraagstuk van het noodlot der rechtstreeks betrokkenen van 50 miljoen menschen, doch ook een Europeesch vraagstuk van tragische beteekenis.

Eenige jaren geleden toch was het nog de even natuurlijke als bescheiden wensch van de landbouwstaten, dat de behoefte aan graan van de naburige industrielanden in het Donagebied zou worden gedekt. De behoefte aan graan van de drie Midden-Europeesche industrielanden (Duitsland, Tsjecho-Slowakije, Oostenrijk) was tot 1930 zoo groot, dat zij van beslissende beteekenis voor de exporteerende landbouwstaten had kunnen zijn. Het uitvoeroverschot van deze staten in het over het algemeen normale kalenderjaar 1928 bedroeg aan tarwe 2.500 miljoen KG., aan gerst 1.020 miljoen KG., aan mais 4.100 miljoen KG.

Tegenover dit gezamenlijk overschot aan graan stond alleen in Duitsland reeds een invoer aan tarwe van 2.600 miljoen KG., aan gerst van 2.000 miljoen KG., aan mais van 1.300 miljoen KG. Duitsland heeft echter uit de agrarische Donaulanden slechts 500 miljoen KG. tarwe, 300 miljoen KG. gerst, 120 miljoen KG. mais ingevoerd. Ook in Tsjecho-Slowakije werden bij een totalen invoer aan tarwe van 320 miljoen KG. slechts 230 miljoen KG., van den 310 miljoen KG. bedragenden maïs-invoer slechts de helft uit de Donaulanden betrokken, de verdere maïs-invoer van overzee. De totale tarwe-invoer van Oostenrijk bedroeg in hetzelfde jaar 230 miljoen KG., waarvan 140 miljoen KG. uit de Midden-Europeesche staten, de rest van overzee.

Bij dezen stand van de Midden-Europeesche balans van de voedselvoorziening stelden de landbouwstaten aan de industriestaten voor den graanuitvoer van het landbouwblok af te nemen en daartegen concessies voor den uitvoer van de industriële artikelen te verleenen. Ook de binnenlandsche landbouw van de landbouwstaten zou dan geen offer behoeven te brengen; de poort voor de landbouwproducten zou slechts zoover worden geopend, om zonder benadeeling van de eigen productie graan binnen te laten.

Alvorens deze pogingen door middel van een preferentiëel stelsel ten uitvoer konden worden gebracht, heeft bij de landbouwpolitieke maatregelen van de industriestaten het nationale standpunt op het economische belang de overwinning behaald. Door uitschakeling van de concurrentie van het buitenland, die tegen zeer lage prijzen aanbod en door verhooging van de prijzen voor landbouwproducten tot een onwaarschijnlijk niveau werd gebracht in de eigen behoefte aan levensmiddelen te voorzien.

Duitsland heeft het gestelde doel het best bereikt. Uit de graanbalans voor het oogstjaar 1933/34 blijkt, dat, naar de hoeveelheid, de oogst van dit jaar tezamen met de voorraden in de tweede hand de totale behoefte aan graan van het voorafgaande jaar met 1.500 miljoen KG. overtreft. Indien men bovendien nog met betere kwaliteiten en de voorraden aan het begin van het nieuwe oogstjaar, rekening houdt, dan stijgt het overschot nog aanzienlijk. Door vermindering van den invoer van andere voerartikelen en door een grooter verbruik wegens de verwachte economische opleving kan het graanoverschot wel worden verminderd, doch nauwelijks van de hand gedaan. Rekening houdende met dezen toestand heeft de Regeering besloten, den invoer van buitenlandsch graan nog slechts in uitzonderingsgevallen en slechts in ruil tegen den uitvoer van binnenlandsch graan toe te staan. Tarwe, gerst, mais, kunnen slechts in die mate worden ingevoerd, als tarwe en rogge worden uitgevoerd.

Hetzelfde beeld vertoont Tsjecho-Slowakije. Hier hebben de in de laatste jaren kunstmatig hooggehouden prijzen, evenwel ook gunstige weersgesteldheden, een enorme toeneming van de tarwe-opbrengst teweeg gebracht. Als gevolg van de recordopbrengst

uit den oogst 1933, welke op rond 1.700 miljoen KG. wordt geraamd (tegen 1.000 miljoen KG. in 1931), doet zich een suppletoire behoefte aan tarwe dit jaar niet voor. De behoefte aan rogge is gelijk aan die van tarwe en wordt door den op 1.800 miljoen KG. geraamden oogst gedekt. T.a.v. gerst bestaat er bij een opbrengst van 1.120 miljoen KG. een zeker overschot, dat, zoo noodig in den voertrog terecht komt.

Zeer intensief werd de tendens tot agrarische door de dragers der politieke macht in Oostenrijk nagestreefd, echter zonder dat de autarkie hier reeds zou zijn verwezenlijkt. De landbouw voorziet Oostenrijk van melk en zuivelproducten, aardappelen en voor het grootste deel van suiker, hij exporteert reeds op vrij groote schaal boter, kaas en aardappelen. Ook de veeteelt en de daarmee samenhangende vleesch-, vet-, gevogelte- en eierenproductie geven sedert 1919 een niet verwachte stijging te zien. De stijging van de productie van de voornaamste landbouwproducten, zonder rekening te houden met de zeer groote toeneming van de vleeschproductie (runderen, varkens, kalveren, gevogelte, enz.) wordt voor 1933 tegenover 1919 op rond een milliard schilling geraamd. Men heeft besloten den in 1932 nog ongeveer 400 miljoen schilling bedragenden levensmiddeleninvoer zooveel mogelijk te beperken. Slechts met betrekking tot tarwe en voederartikelen zijn de vooruitzichten voor het bereiken van de autarkie minder gunstig. Er bestaat een invoerbehoefte van 35—40 pCt., eveneens is op het gebied van de fruit- en groenteteelt grotere invoer noodzakelijk.

Van deze invoerbehoefte van Oostenrijk aan landbouwproducten kan als handelspolitiek actief bij de reorganisatie van het Donaugebied partij worden getrokken. Duitschland en Tsjecho-Slowakije blijven daarentegen slechts ten aanzien van voergraan in beperkte mate aanvullende gebieden, wanneer hun huishoudingen weder koopkrachtiger worden. In tijden van hoogconjunctuur of in jaren, dat de oogst slecht is, zullen ook deze landen moeten invoeren, doch zal het daar slechts de dekking van een geringe behoefte betreffen, niet een geregelde invoerbehoefte.

De Londensche tarwe-overeenkomst biedt nu de hoop op een ontlasting van de Donaumarkt, waarin de „vier kleinen” (Bulgarije, Hongarije, Roemenië en Joego-Slavië) tegenover de „vier grooten” (Argentinië, Australië, Canada en de Ver. Staten) als partners worden gesteld. De bijzondere positie van de Donaulanden in het kader van de algemeene landbouwcrisis wordt daardoor voor de eerste maal erkend en aan de Donaulanden op grond van het uitvoeroverschot van 1.220 miljoen KG. als gemiddelde voor de jaren 1928—1930 een uitvoerquote van 1.350 tot 1.460 miljoen KG. verleend. Het is niet waarschijnlijk, dat de Londensche tarwe-overeenkomst op den toestand van den landbouw in de Donaustaten spoedig een wezenlijken invloed zal uitoefenen. Van grooter belang is het daarentegen, dat de overeenkomst binnen de lotsgemeenschap van de Donaulanden een doelgemeenschap heeft tot stand gebracht, doordat zij de verdeling naar quoten van het aan de Donaulanden toegestane aandeel aan hun autonome beslissing overliet.

Hieruit zou zich een arbeidsgemeenschap van de Donaulanden moeten ontwikkelen, die den gemeenschappelijken afzet van de landbouwproducten van de Donaulanden zou kunnen bevorderen, regelen en op deze wijze de prijzen doen stijgen. Want hoe belangrijk het tarwegebruik en de graanbouw over het algemeen zijn, in de Donaulanden hebben als gevolg van de landelijke structuur van den landbouw ook de dierlijke producten groote beteekenis.

Een begin zou echter moeten worden gemaakt met de unificatie van de prijzen en voorwaarden voor den graanverkoop aan het buitenland. Een gemeenschappelijk optreden bij den graanuitvoer zou de onzinnige politiek van onderbieden op de buitenlandsche

markten doen ophouden. De werkverdeling bij de beïnvloeding van de prijsvorming van de verschillende landbouwproducten zou het gewenscht kunnen doen schijnen, dat de centrale te Boedapest de tarwemarkt, die te Boekarest de maïsmarkt, die te Belgrado de gerstmarkt en de Bulgaarsche tabakmarkt zou behandelen.

Parallel met deze handelsorganisatorische samenwerking (regionaal graankartel) zou ook het vervoer moeten worden verbeterd. Door invoering van een op vracht bezuinigend clearingverkeer bij den graanhandel zou steeds dat graan kunnen worden uitgevoerd, dat, wat de vracht betreft, het dichtst bij den koper ligt. Daardoor zou de thans al te korte uitvoerstraal worden verlengd, de pariteitslijn, waarop het overzeesche graan en dat der Donaulanden denzelfden prijs bedingen, kunnen worden verschoven.

Verder zou men een overeenkomstige tariefspolitiek kunnen invoeren, die er op gericht zou moeten zijn, weer de vrachten stroomafwaarts op den Donau of per spoorweg-transitoverkeer naar de havens aan de Adriatische Zee zoo goedkoop mogelijk te maken. Het is niet noodzakelijk, dat tusschen de samenwerkende staten een nauwe handelspolitieke verbinding tot stand komt, omdat zij niet op de wederzijdsche markten werken, veeleer de buitenlandsche markten met vereende krachten trachten te veroveren.

AANTEKENINGEN.

Mechanisatie en werkloosheid.

In het vorig nummer van dit weekblad hebben wij het een en ander medegedeeld uit het door Prof. Dr. M. J. H. Cobbenhagen over bovengenoemd onderwerp uitgebracht praeadvies, dat zal worden behandeld in de a.s. jaarvergadering van de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek. Wij willen thans enkele grepen doen uit de beide andere praeadvies voor deze vergadering en komen in de eerste plaats tot de beschouwingen van Dr. Th. van der Waerden.

Konden wij bij Prof. Cobbenhagen een „feindliche Einstellung” ten opzichte van de arbeidsbesparing constateeren, geheel anders is de houding van Dr. van der Waerden. Op meer dan één plaats wijst deze er op, dat het geheel verkeerd zou zijn om de rationalisatie der productie zelve te gaan bestrijden. Zoo schrijft Dr. v. d. W., dat hij als zijne overtuiging wil vooropstellen, „dat naast ongunstige niet minder gunstige gevolgen uit arbeidsbesparing, uit wat wij in het vervolg vaak „rationalisatie” zullen noemen, voortkomen; ja, dat de rationalisatie te beschouwen is als een der krachtigste voorwaarden voor de maatschappelijke vooruitgang, de welvaartsvermeerdering van het volk in zijn geheel”. En elders laat de schrijver zich in de volgende woorden uit, die zijn gevoelen ten aanzien van de voordeelen der rationalisatie wel zeer duidelijk tot uitdrukking brengen: „... in geen geval kan en mag de rationalisatie als zoodanig worden bestreden. Zij toch is de uiting van het technis vernuft, dat vanaf de uitvinding van het eerste steenen werktuig ononderbroken werkzaam was; zij is de kracht die de baten van den arbeid opvoert en de lasten vermindert, die de gemeenschappelijke welvaart verhoogt der geheele mensheid”.

De schr. neemt de definitie van het begrip „rationalisatie” over; zooals deze door de Economische Conferentie van 1927 werd opgesteld: „Het geheel van methoden van techniek en organisatie, bedoeld om een minimum van inspanning en materiaal te verzekeren. Dit omvat de wetenschappelijke organisatie van den arbeid, de standaardisatie van materiaal en producten, de vereenvoudiging van werkwijzen, benevens de verbetering van de wijzen van vervoer en ter marktbrenging.”

Bij de verdere behandeling van het vraagstuk be-

perkt de schr. zich tot de rationalisatie der industrie. Daarbij laat hij de ervaringen van den allerjongsten tijd in hoofdzaak buiten beschouwing, aangezien deze nog niet voldoende te overzien zijn.

Ook bij dezen schrijver staat, evenals bij Prof. Cobbenhagen, de compensatie-theorie in het centrum der belangstelling. In tegenstelling tot den laatstgenoemde meent Dr. Van der Waerden, dat de onjuistheid van de compensatietheorie volstrekt niet bewezen is en ook door de feiten geenszins bevestigd wordt. Integendeel, theorie en feiten maken het aannemelijk, dat in het algemeen de door machines uitgeschakelde arbeiderskrachten elders worden opgenomen. Het moge waar zijn, dat uitschakeling van arbeiderskrachten door machines als zoodanig niet leidt tot een absorptie van arbeiderskrachten in de machine-industrie, omdat deze absorptie uitgesloten zou zijn, zoodra de behoefte aan nieuwe productiemiddelen in den vorm van machines eenmaal bevredigd is, daar stelt de schrijver tegenover, dat de technische ontwikkeling een continu proces is, en dat dus de machine-industrie steeds nieuwe vraag naar arbeidskracht zal uitoefenen. Ook de prijsverlagende invloed van de rationalisatie wordt door Dr. van der Waerden hoog aangeslagen, al erkent hij, dat deze soms door kartels en door gebrek aan aanpassing der distributie kan worden vertraagd. Dr. van der Waerden concludeert na dit betoog als volgt:

„Welke de resultante is van al die strekkingen en tegenstrekkingen, is wederom niet exact uit te maken, alweer ontbreken de gegevens. Echter schijnen ons de bedenkingen tegen de compensatie-theorie, hoezeer op beperkt gebied van betekenis, te zwak om tot haar falen te kunnen besluiten. Zij geven geen grond aan de verwachting dat tans, bij de huidige rationalisatie, een andere uitkomst zal te voorschijn komen dan in de afgelegde periode van anderhalve eeuw van het moderne kapitalisme.”

Wat te denken van het bekende betoog van Dr. A. Reithinger, die voor Duitschland kwam tot de stelling, dat daar in 1932 rond één millioen „rationalisatie-werkloozen” waren? Dr. van der Waerden hecht er weinig beteekenis aan, aangezien in dit betoog geen onderscheid is gemaakt tusschen rationalisatie-werkloosheid en crisiswerkloosheid, welke factor ongetwijfeld van groot belang moet worden geacht. Bovendien is de vergelijking tusschen een topjaar, als 1928 en een baissejaar als 1931 een verkeerde maatstaf voor de beoordeeling van dit vraagstuk. Waar op deze Deutsche onderzoeking dikwijls een beroep wordt gedaan, ook hier te lande, en wel inzonderheid door voorstanders van verdere wettelijke verkorting van de arbeidsweek, willen wij de conclusie van Dr. van der Waerden hier wederom woordelijk weergeven:

„Een en ander overziende komt het ons voor, dat de bestrijding der compensatietheorie niet geslaagd is. Welk resultaat uit alle tendensen zal voortkomen, is voor de toekomst niet uit te maken, zelfs al zouden we over meer volledige gegevens beschikken. Echter schijnen de empirische feiten erop te wijzen, dat de compensatie-tendensen in de meeste gevallen de overhand behouden. De uitspraken van de laatste jaren, die het tegendeel betogen, schijnen ons te zeer beïnvloed door pessimistische gevoelens aan een zware crisistijd eigen. Bovendien baseeren de Duitse ekonomen hun uitspraken op zeer speciale omstandigheden van een bepaald land, zodat men ze niet zonder meer op andere landen kan toepassen. — We hebben nog onvoldoende grond voor de verwachting, dat de huidige rationalisatie een andere uitkomst zal geven dan in de afgelegde periode van anderhalve eeuw van het moderne kapitalisme. In ieder geval zouden wij tegenover de zekerheid van de tegenstanders van de compensatie-theorie willen stellen, dat hun konklusie denkbaar is, maar onwaarschijnlijk.”

Dr. van der Waerden sluit zich aan bij de volgende conclusie, waartoe in 1931 het Int. Arbeids-Bureau kwam:

„Men is geneigd uit een opvoering der arbeidsprestatie af te leiden, dat de totale hoeveelheid produkt door een geringer aantal arbeiders kan worden vervaardigd. De al-

gemeene toeneming der productie door rationalisatie leidt echter ook tot een massalen goederenomloop, en vermeerdering van diensten en daardoor tot toeneming van werkgelegenheid in handel en andere bedrijfstakken. Verder maakt de geringe moeite, noodig voor de productie der noodzakelijkste goederen het opbouwen van luxe-bedrijven mogelijk. Ook is aanwijsbaar, dat in menige bedrijfstak het aantal tewerkgestelden na de invoering van arbeidbesparende machines weer gestegen is. Dit zijn alle bijzonderheden, die een gave conclusie wat het eindresultaat betreft (nog) niet mogelijk maken.”

De schrijver toetst dan zijn betoog zooveel mogelijk aan de werkelijkheid. Wat Amerika betreft, concludeert hij, dat de door rationalisatie uitgeschakelde arbeiderskrachten tot 1929 behoorlijk elders emplooi hebben kunnen vinden. Een factor, die de compensatie in de Vereenigde Staten zeer vergemakkelijkt heeft, is de groote bewegelijkheid van den Amerikaanschen arbeider.

Met betrekking tot Nederland onderzoekt de schrijver die industrietakken, die goederen voor algemeen gebruik produceeren en die mitsdien weinig conjunctuurgevoelig zijn. Hij noemt als zoodanig rijwielen, papier, schoenen, textielwaren en gloeilampen. Bij deze industrietakken is de gang van zaken deze geweest, dat het proces van rationalisatie gepaard ging met toenemende productie en met stijgend aantal werklieden, die per man voortdurend meer zijn gaan produceeren. Dat sommige industrieën thans moeilijkheden hebben, komt niet door rationalisatie, maar door andere factoren, met name door Japansche concurrentie. Daartegen is echter nog verdere rationalisatie der producten het beste middel; de rationalisatie is hier geen schadepost geweest. Juist het tegendeel is het geval. Zoo leert bv. een onderzoek van de steenkolenproductie, dat in Engeland, waar het minst gerationaliseerd is, ook de werkloosheid verreweg het grootst is geweest.

De vraag rijst nu, of men de nadeelige gevolgen, die in bepaalde gevallen door rationalisatie in het leven worden geroepen, mag en kan bestrijden. De schrijver beantwoordt deze vraag bevestigend. Hij wil dus, ondanks zijn aanvaarding van de compensatietheorie, niet weten van het vrij laten van de werking der economische krachten, doch pleit voor een zeker ingrijpen, hetwelk z.i. ook past in het kader van de huidige economische orde. De schr. pleit in dit verband voor een zekere bedrijfsorganisatie, die het tempo van doorvoering van de rationalisatie zal kunnen beïnvloeden; voor versterking van den invloed van het bankwezen, waardoor eenerzijds ongemotiveerde kapitaalexpansie kan worden tegengegaan en anderzijds een beter toezicht op gezonde afschrijvingspolitiek der ondernemingen kan worden geoeffend; voor het verstrekken van wachtgeld aan rationalisatiewerkloozen, welk wachtgeld zal moeten worden betaald door de onderneming, die rationaliseert en die door dit wachtgeld in tegenstelling tot thans niet in de gelegenheid zal zijn, om de voorziening tegen de werkloosheid, die van rationalisatie het gevolg is, af te schuiven op de gemeenschap; en tenslotte pleit hij voor het instellen van een crisisfonds, te financieren door de ondernemingen en dienende voor de leniging van den nood dergenen, die als gevolg van rationalisatie, welke in eene hausse werd doorgevoerd, eerst in de daarop volgende depressie werkloos worden. Dit laatste beteekent, dat in het algemeen de werkloosheidsvoorziening hier te lande blijft, zoals zij is — de schr. is van een samengaan van Overheid en vakverenigingen een voorstander — doch dat voor crisistijden, die bijzonder nijpend zijn, een apart fonds ten laste der ondernemingen wordt geschapen.

* *

Tenslotte nog een enkel woord over het praeadvies van den Heer C. J. P. Zaalberg. Ook deze gevoelt voor de compensatietheorie. Dat deze theorie zich thans niet behoorlijk kan verwezenlijken in de prak-

tijk, schrijft de praeadviseur inzonderheid toe aan politieke oorzaken:

„Zoo werd het tot een ramp, dat in een periode van snelste rationalisatie, waarin een nauw contact tusschen markt en fabriek het evenwicht tusschen het verhoogde aanbod en de afnemende vraag had kunnen bevorderen, internationaal-politieke krachten die markt tot een onberekenbare chaos vol verrassingen hebben gemaakt. Ware dat niet het geval geweest, dan zou naar alle waarschijnlijkheid blijkens vroegere ervaringen dat verband tusschen arbeidsbesparing en werkloosheid niet zijn opgetreden, met dit voorbehoud, dat wel incidenteel arbeiders overcompleet worden en elders werk moeten zoeken. Hierin worden zij echter geholpen door de verhoogde vraag, die onvermijdelijk voortvloeit uit het goedkoop worden der producten tengevolge van de verhoogde arbeidsopbrengst.”

Indien het productie-apparaat te snel is gegroeid voor de vraag, zoo komt dat volgens dezen schrijver omdat een groot deel der menschen bij een laag behoeftenpeil volhardt. De heer Zaalberg schrijft daarover het volgende:

„Indien juist is, dat de tegenwoordige algemeene werkloosheid verband houdt met de verhoogde productiviteit van den menschelijken arbeid, dan moet het tekort aan verbruikers in de eerste plaats worden geweten aan de omstandigheid, dat het grootste deel der menschen op een laag peil van behoeften is blijven staan in het tijdperk, dat de productiemogelijkheid snel toegenomen is.”

Wat de bestrijding van de gevolgen van rationalisatie-werkloosheid betreft, zoo luidt de conclusie van den heer Zaalberg als volgt:

„De vraag, wat voor de tengevolge van arbeidsbesparing uitgestootenen moet worden gedaan in afwijking van de gebruikelijke hulp aan werkloze arbeiders, bestaande in geldelijke ondersteuning en arbeidsbemiddeling, beantwoorden wij met de verwijzing naar twee middelen, die afhankelijk van de omstandigheden afzonderlijk of gezamenlijk toepassing behoeven te vinden nl. heropleiding van vakarbeiders en verplaatsing naar streken in het binnen- of buitenland, waar nieuwe bedrijven zich vestigen of oude snel uitbreiden. — Bovendien zullen vakarbeiders, die te oud zijn voor heropleiding, met geld geholpen moeten worden b.v. door een vervroegd ouderdomspensioen.”

Wij zullen in het nummer van 1 November een verslag publiceeren van de jaarvergadering van de Ver. voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek en dan de gelegenheid hebben tot het maken van verschillende kritische opmerkingen, waartoe de uitgebrachte praeadviesaanleiding geven.

ONTVANGEN BOEKEN.

Socialisme zonder dogma's door Prof. Dr. Ir. J. Goudriaan. (Haarlem 1933; H. D. Tjeenk Wilink & Zoon's Uitgevers Mij. Prijs f 1.90).

Dit boek, dat ontstaan is uit een voordracht, die Prof. G. te Rotterdam heeft gehouden, bevat niet alleen een critiek op de houding van de S.D.A.P., maar ook op de „dogmatische” economie. (Von Böhm Bawerk, e.a.).

The Federal Reserve Act, its origin and problems door J. Laurence Laughlin, Emeritus Professor of Political Economy University of Chicago. (New-York 1933; The Macmillan Company. Prijs f 3.50).

Een lijvig boek van 395 blz., dat in tweeën is verdeeld. Het eerste deel heeft het karakter van een autobiographie. Het tweede deel geeft een kort overzicht van de vraagstukken betreffende de huidige positie van het Federal Reserve stelsel. Het eerste Hoofdstuk behandelt het vraagstuk van de politieke schakeering van de Amerikaansche muntproblemen, het tweede dat van inflatie en deflatie, het derde dat van de credietorganisatie en het vierde dat van depressie en herstel. Prof. Laughlin verwerpt het nemen van monetaire maatregelen, teneinde een herstel te bewerken, maar bepleit een goed aangepaste productie, d.w.z. een productie van noodzakelijke goederen, waarvoor afzet is te vinden. Op welke wijze dit is te bereiken, daarover wordt wel wat heel luchtigjes heengestapt.

Kosten und Kostenrechnung I. Theorie der Kosten door Prof. Dr. Konrad Mellerowicz, Professor an der Handels-Hochschule Berlin. (Berlijn en Leipzig 1933; Walter de Gruyter & Co. Prijs R.M. 9.80).

Achtereenvolgens worden in dit eerste deel behandeld: I. Der betriebliche Kapitalumlauf — eine Organisation von Ertrag und Kosten; II. Die wirtschaftliche Dynamik; III. Das Wesen der Kosten; IV. Analyse der funktionalen Kosten; V. Kostenzusammensetzung; VI. Gemeinsame und verbundene Kosten; VII. Die Kapazitätskosten; VIII. Das Verhältnis von Kosten und Preis.

Bedrijfsradenwet verklaard en toegelicht (met tekst van de wet), samengesteld door het secretariaat van het Verbond van Nederlandsche Werkgevers en het Secretariaat van Centraal Overleg in Arbeidszaken voor Werkgeversbonden. ('s-Gravenhage 1933; N.V. Boek- en Kunststrukkerij v/h. Mouton & Co. Prijs f 1,25).

De genoemde vereenigingen hebben met de uitgave van dit boek een nuttig werk verricht. Het eerste hoofdstuk geeft beschouwingen over de voorgeschiedenis van deze wet, het tweede bespreekt enkele belangrijke punten, terwijl het derde een uitvoerig commentaar geeft op de verschillende wetsartikelen.

Het nieuwe wisselrecht door Mr. D. C. H. Verdam. (Uitgave Handelswetenschappelijke Bibliotheek Leiden. Prijs f 1,25).

In dit boekje worden op overzichtelijke wijze de belangrijkste deelen van het wisselrecht besproken, zooals dit in 1932 is gewijzigd.

De Indische provincie door Dr. J. van Beusekom. (Groningen, Den Haag, Batavia 1933; J. B. Wolters' Uitgevers-Maatschappij N.V. Prijs f 3,90).

I. Naam, instelling en grondgebied. II. De inrichting en samenstelling van de provinciale besturen. III. Het provinciaal personeel. IV. De vergaderingen van den provinciaal raad. V. De bevoegdheden en verplichtingen van de provinciale besturen. VI. De provinciale geldmiddelen. VII. Het hooger toezicht.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN SEPTEMBER 1933.

Prov. en Gemeentel. Leeningen f 6.770.625,— zijnde:

Nederland

Prov. Zuid-Holland f 1.000.000 4 % obl.
a 99½ % f 995.000,—
Id. f 1.000.000 a 99¼ % 992.500,—
Gem. 's-Gravenhage
f 3.125.000 1) 4 % obl. a
98¼ % „ 3.070.312,50
Id. f 1.750.000 a 97⅞ % „ 1.712.812,50

Kerkelijke Leeningen „ 250.000,—

Nederland f 250.000,—

Totaal f 7.020.625,—

1) Bovendien f 4.875.000 voor conversie.

Bovendien:

f 17.910.000,— 3-m. Schatkistpromessen a f 998,76
„ 11.460.000,— 6 „ „ „ „ 994,60
„ 24.532.000,— 3½ % Schatkistbiljetten „ „ 1.012,80
De Kerkelijke Leening is de volgende:

	Rente-voet	Emissie-koers
	Gulden pCt.	pCt.
Ver. v. Herv. Diaconieën „De Rusthoeve”, Purmerend	250.000	4½ 100

Emissies in 1933.

	Obligatiën	Aandeelen	Totaal
Januari	f 111.190.325,—	—	f 111.190.325,—
Februari	„ 12.250.625,—	—	„ 12.250.625,—
Maart	„ 1.414.500,—	—	„ 1.414.500,—
April	„ 11.291.500,—	f 500.000,—	„ 11.791.500,—
Mei	„ 50.000,—	„ 238.000,—	„ 288.000,—
Juni	„ —	„ 787.500,—	„ 787.500,—
Juli	„ —	—	—
Augustus	„ 222.000,—	—	„ 222.000,—
September	„ 7.020.625,—	—	„ 7.020.625,—
	f 143.439.575,—	f 1.525.500,—	f 144.965.075,—

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens)

	Sept. 1933	Sedert 1 Januari 1933	Overeenkomstige periode 1932
Directe belastingen.			
Grondbelasting	308.780	4.728.633	4.614.499
Personeele belasting 1)	—	—	202.194
Inkomstenbelasting ..	3.257.047	43.897.696	57.126.988
Vermogensbelasting ..	601.407	7.746.314	9.442.092
Dividend- en tantiëmebel.	724.126	8.676.557	12.735.226
Invoerrechten	8.871.866	54.337.688	57.297.193
Opc. op rechten op d. inv. 2)	1.618.756	11.875.261	—
Statistiekrecht	188.144	1.470.525	1.572.744
Accijnzen			
Zout	169.660	1.570.129	1.629.241
Geslacht	577.470	4.932.572	4.914.205
Wijn	324.345	1.117.824	1.828.742
Gedistilleerd	2.562.081	22.176.912	23.987.554
Bier	1.045.206	7.685.122	8.537.766
Opc. op accijns op Bier 3)	165.314	743.127	—
Suiker	4.586.091	37.811.688	38.680.943
Opc. op acc. op Suiker 3)	911.781	5.816.980	20.641.575
Tabak	1.850.254	17.243.508	—
Bel. op gouden en zilverw.	57.412	465.099	497.151
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	1.254.464	11.285.399	12.410.036
Registratierechten ..	814.214	8.207.724	7.872.181
Successierechten	2.816.071	23.526.403	26.137.195
Domein, wegen en vaart.	250.173	2.597.138	2.872.719
Staatsloterij	16.916	454.979	452.706
Loodsgelden	283.844	2.583.285	2.414.417
Totaal-Generaal	33.255.422	280.950.563	295.867.367

1) Met ingang v. h. belastingjaar 1931 wordt de personeele bel. ge-
heven ten bate v. d. gem., zoodat de in dezen staat vermelde bedragen
uitsluitend vroegere belastingjaren betreffen. 2) Wegens de wijzigingen,
tijdens de behandeling aangebracht in het ontwerp dat geleid heeft
tot de wet van 24 Dec. 1932, Stbl. No. 634, worden de opcenten op de
invoerrechten en de opcenten op den bieraccijns lager geraamd dan
geschiede in de toelichting bij de Middelenwet, en worden nieuw
ingevoegd de opcenten op den suikeraccijns. 3) Hieronder begrepen
f 231.592 wegens zegelrecht enz. (Beursbel.). 4) f 2.647.759. 5) f 2.439.783

HEFFINGEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	625.081	6.707.584	9.904.406
Verdedigingsbelasting ..	625.081	6.707.584	9.904.406
Opcenten:			
Grondbelasting	186.658	2.976.305	3.679.180
Personeele belasting ..	—	—	32.992
Inkomstenbelasting ..	654.257	8.811.267	11.275.938
Vermogensbelasting ..	336.738	4.265.020	5.189.213
Dividend- en tantiëme- belasting	238.969	2.863.269	4.202.625
Accijns op Wijn	260.553	878.314	898.704
„ „ Gedistilleerd	256.208	2.217.691	2.398.755
„ „ Suiker	456.493	3.764.447	1.770.008
Tabaksacc. op sigaretten	547.819	4.616.102	3.913.531
Zegelrecht v. buitl. eff.	52.258	679.548	585.733
Invoerr. Zuidvruchten	39.405	1.023.642	590.506
Opc. invoerr. op Zuidvr.	11.821	307.093	—
Totaal	3.666.260	39.110.282	44.441.591

HEFFINGEN VOOR HET WEGENFONDS.

	757.957	11.141.410	10.722.323
Wegenbelasting	757.957	11.141.410	10.722.323
Rijwielbelasting	119.640	7.182.630	6.927.908
Totaal	877.597	18.324.040	17.650.231

INKOMSTEN TEN BATE VAN HET „GEMEENTEFONDS”

	3.527.249	46.870.184	56.404.450
Gemeentefondsbelasting ..	3.527.249	46.870.184	56.404.450
Tijd. opc. Gemeentef. bel. .	1.048.587	2.085.402	—
Opcenten Vermogensbel. .	287.365	3.750.063	4.407.079
Tijd. opc. Vermogensbel. .	127.321	265.861	—
Totaal	4.990.522	52.971.510	60.811.529

SPLITSING VAN DE OPBRENGST DER GROND-, IN-
KOMSTEN- EN VERMOGENSBELASTING
SEDERT 1 JANUARI 1933.

Dienstjaren	Grond- belasting	Inkomsten- belasting	Vermogens- belasting
1930/31	—	229.014	37.408
1931/32	22.344	1.323.975	223.467
1932/33	691.158	37.693.027	6.586.613
1933/34	4.015.131	4.651.680	898.826
Totalen	4.728.633	43.897.696	7.746.314

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 2 1/2 19 Sept. '33	Lissabon	6 13 Mrt. '33	
Bk. { Bel. Binn. Eff. 3 19 Sept. '33	Londen	2 30 Juni '32	
{ Vrsch. in R.C. 3 19 Sept. '33	Madrid	6 26 Oct. '32	
Athene	N.-York F.R.B. 2 1/2	25 Mei '33	
Batavia	4 1/2 16 Aug. '33	Oslo	3 1/2 22 Mei '33
Belgrado	7 1/2 20 Juli '31	Parijs	2 1/2 9 Oct. '31
Berlijn	4 22 Sept. '32	Praag	3 1/2 25 Jan. '33
Boekarest	7 3 Mrt. '32	Pretoria	3 1/2 15 Mei '33
Brussel	3 1/2 13 Jan. '32	Rome	3 1/2 4 Sept. '33
Budapest	4 1/2 17 Oct. '32	Stockholm ..	3 1 Juni '33
Calcutta	3 1/2 16 Feb. '33	Tokio	3.65 2 Juli '33
Dantzig	3 6 Mei '33	Weenen	5 23 Mrt. '33
Helsingfors	5 4 Sept. '33	Warschau ..	6 20 Oct. '32
Kopenhagen	3 1 Juni '33	Zwits. Nat. Bk. 2	22 Jan. '31

OPEN MARKT.

	1933				1932	1931	1914
	14 Oct.	9/14 Oct.	2/7 Oct.	25/30 Sept.	10/15 Oct.	12/17 Oct.	20/24 Julij
Amsterdam							
Partic. disc.	3/8-1/2	3/8-1/2	3/8-1/2	7/16-9/16	1/4-1/2	2 1/2-7/8	3 1/2-3/16
Prolong.	1	1	1	1	1	3-1/4	2 1/4-3/4
Londen							
Daggeld	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/4-1	1/4-1	3 1/2-5	1 3/4-2
Partic. disc.	3/4	1 1/16-3/4	5/8-3/4	3/8-9/16	3/4-1	5 1/8-7/8	4 1/4-3/4
Berlijn							
Daggeld	4 1/4-5 1/2	4 1/4-5 1/2	4 3/8-6 1/2	4 1/4-6 1/2	4-5 1/2	—	—
Maandgeld	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-6	4 1/2-5 1/2	—	—
Part. disc.	3 7/8	3 7/8	3 7/8	3 7/8	3 7/8	—	2 1/8-1/2
Warenw.	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/4	—	—
New York							
Daggeld 1)	3/4	3/4	3/4	1/2	1-2 1/4	2-1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	1/2	1/2	1/2	3/4	1/8-7/8	2 1/8-3 1/2	—

1) Koers van 13 Oct. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
10 Oct. 1933	1.63 1/4	7.66 1/4	59.04	9.70 3/4	34.55	100
11 „ 1933	1.64 7/8	7.69	59.06	9.70 3/4	34.56	100 1/8
12 „ 1933	1.64 7/8	7.67	59.13	9.71 1/4	34.55	100 1/8
13 „ 1933	1.67 1/4	7.74 1/4	59.22 1/2	9.72 1/4	34.56	100 3/16
14 „ 1933	1.70 3/4	7.79 3/4	59.19	9.71 1/4	34.55	100 3/16
16 „ 1933	1.76 3/4	7.91	58.95	9.70 3/4	34.56	100 3/16
Laagste d.w. 1)	1.62	7.65	58.90	9.70	34.50	99 1/2
Hoogste d.w. 1)	1.81	7.96	59.25	9.72 1/2	34.60	100 3/8
Muntpariteit	2.4878	12.1070	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
10 Oct. 1933	48.06	—	7.36	1.49	13.02	20.74
11 „ 1933	48.04 1/2	—	7.36	1.49	13.02 1/2	20.74
12 „ 1933	48.05	—	7.36	1.49	13.02	20.75
13 „ 1933	48.05 1/2	—	7.36	1.49	13.04	20.75
14 „ 1933	48.07 1/2	—	7.36 1/2	1.49	—	—
16 „ 1933	48.08	—	7.37	1.49	13.05	20.75
Laagste d.w. 1)	48.—	—	7.32 1/2	1.45	12.97 1/2	20.60
Hoogste d.w. 1)	48.12 1/2	28.—	7.40	1.55	13.10	20.85
Muntpariteit	48.12 1/2	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
10 Oct. 1933	39.60	34.30	38.60	3.40	64	1.60
11 „ 1933	39.85	34.40	38.65	3.40	65	1.60 1/2
12 „ 1933	39.65	34.40	38.60	3.40	65	1.60
13 „ 1933	39.95	34.75	38.90	3.42 1/2	65	1.63
14 „ 1933	40.20	34.85	39.30	3.45	65	1.65
16 „ 1933	40.85	35.35	39.75	3.48	65	1.74
Laagste d.w. 1)	39.25	34.—	38.25	3.35	64	1.57 1/2
Hoogste d.w. 1)	41.—	35.75	40.25	3.50	65	1.77 1/2
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.
In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht
voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
10 Oct. 1933	4,69 1/4	5,92 1/4	36,10	61,10
11 „ 1933	4,67 1/4	5,92	36,05	61,05
12 „ 1933	—	—	—	—
13 „ 1933	4,53 3/8	5,67 1/2	34,80	58,50
14 „ 1933	4,57	5,63 1/4	34,30	58,05
16 „ 1933	4,54 1/2	5,63	34,—	57,95
17 Oct. 1932	3,44 7/16	3,92 15/16	23,77 1/2	40,23 3/4
Muntpariteit ..	4,86	3,90 3/8	23,81 1/4	40 3/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	30 Sept. 1933	7 Oct. 1933	9/14 Oct. 1933 Laagste Hoogste	14 Oct. 1933
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/8 97 5/8	97 1/2
Athene	Dr. p. £	565	555	535 585	562 1/2
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8 1/10 1/8	1/10 1/8
Budapest ..	Pen. p. £	18	18	17 19 1/2	18 1/2
Buenos Aires	d. p. \$	45	45	44 45 1/2	44 1/2
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/63 1/64	1/63 1/64	1/63 1/32 1/63 3/32	1/63 1/64
Constantin ..	Piast. p. £	648	642	640 648	648
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/5 1/16	1/5 1/16	1/4 3/4 1/5 1/2	1/5 1/16
Kobe	Sh. p. yen	1/2 1/10	1/2 1/10	1/2 1/4 1/2 1/4	1/2 1/10
Lissabon ...	Escu. p. £	102 3/4	103	102 104 1/2	104
Mexico	\$ per £	17	17	15 1/2 17 1/2	16
Montevideo ..	d. per £	37	37	36 1/2 37 1/2	37
Montreal ...	\$ per £	4.84 3/4	4.80	4.69 4.80 1/2	4.70 1/2
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	4 1/8	4 1/8	4 1/2 4 1/8	4 1/8
Shanghai ..	Sh. p. tael	1/3 1/4	1/3 1/8	1/3 1/3 1/4	1/3 1/10
Singapore ..	id. p. \$	2/43 1/32	2/43 1/32	2/4 2/43 1/16	2/43 1/32
Valparaiso 1)	\$ per £	—	—	—	—
Warschau ..	Zl. p. £	27 1/2	27 1/8	27 1/2 28 1/8	28 1/8

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

	Londen ¹⁾	N. York ²⁾		Londen
10 Oct. 1933..	18 1/16	38 5/8	10 Oct. 1933....	133/9
11 " 1933..	18 5/16	38	11 " 1933....	133 1/2
12 " 1933..	18 1/16	—	12 " 1933....	133 5
13 " 1933..	18 5/16	37 1/2	13 " 1933....	132/10 1/2
14 " 1933..	18 1/16	36 3/8	14 " 1933....	131/3
16 " 1933..	18 1/16	36 1/8	16 " 1933....	128/6
17 Oct. 1932..	17 1/16	27 3/4	17 Oct. 1932....	119/10
27 Juli 1914..	24 1/16	59	27 Juli 1914....	84 10 3/4

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Vorderingen.	7 Oct. 1933	15 Oct. 1933
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank.....	f 19.860.787,54	f 25.119.566,98
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	" 464.568,54	" 312.133,29
Voorschotten op ultimo Sept. 1933 aan de gem. verst. op v. haar d. e. Rijksadm. te heffen gem. ink. bel. en op de Rijksink. bel.	" 1.571.699,19	" 1.555.539,18
Voorschotten op ultimo Sept. 1933 aan de gem. verstrekt op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en dergem. fondsb. alsmede op de die belastingen en op de vermogensbelasting	—	" 2.372.691,25
Voorschotten aan Ned.-Indië.....	" 206.513.115,68	" 209.770.215,20
Id. aan Suriname.....	" 12.641.193,—	" 12.699.227,—
Id. aan Curaçao.....	" 5.473.670,27	" 5.494.966,27
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl.	" 102.780.706,12	" 102.715.901,96
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen	" 36.423.408,25	" 37.225.501,04
Vord. op andere Staatsbedrijven 1).....	" 9.330.708,06	" 9.141.320,17
Verstr. t. laste der Rijksbegr. kasgeldenningen aan gemeenten (saldo) ...	" 45.001.547,34	" 44.999.547,34
Verplichtingen.		
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt	—	—
Schatkistbiljetten in omloop.....	f 333.556.000,—	f 333.556.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	" 191.220.000,—	" 191.220.000,—
Zilverhans in omloop.....	" 1.441.383,50	" 1.436.212,50
Schuld op ultimo Sept. 1933 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsb. alsmede op de die bel. en op de verm. bel.	" 3.920.781,53	" —
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1)	" 12.948.381,77	" 12.931.883,93
Id. aan het Staatsbedrijf (d. P., T. en T.) 1)	" 105.373.460,75	" 103.990.696,45
Id. aan andere Staatsbedrijven 1).....	" 10.300,70	" 20.300,70
Id. aan diverse instellingen 1).....	" 108.910.265,26	" 114.649.144,69

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	7 Oct. 1933	15 Oct. 1933
Vorderingen:		
Saldo Javasche Bank.....	—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	f 206.513.000,—	f 209.770.000,—
Schatkistpromessen	" 1.000.000,—	" 1.000.000,—
Schatkistbiljetten	" 20.365.000,—	" 20.365.000,—
Muntbiljetten in omloop	" 1.400.000,—	" 1.399.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 9.238.000,—	" 9.238.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	" 775.000,—	" 1.319.000,—
Voorschot van de Javasche Bank.....	" 1.134.000,—	" 1.257.000,—

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Voorschotten aan de kolonie	Disconto's	Diverse rekeningen ¹⁾	Diverse rekeningen ²⁾
1 September 1933	5.113	5.405	213	132	645	109
1 Augustus 1933	5.123	5.380	154	131	654	93
1 Juli 1933	5.119	5.352	240.	133	543	87
1 Juni 1933	4.634	4.866.	166	134	592	64
1 Mei 1933	4.701	4.903	154	134	568	59
1 September 1932	4.748	5.012	183.	21	735	85

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 16 October 1933.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 23.882.186,69 Bijbnk. " 495.956,09 Ag.sch. " 4.192.848,97	f 28.570.991,75
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 1.572.500,—	" 1.572.500,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	—	—
Beleeningen	incl. vrsch. Hfdbk. f 99.610.494,75 ¹⁾ Bijbnk. " 3.490.525,79 in rek.-crt. Ag.sch. " 40.605.101,59 op onderp. f 143.706.122,13	" 143.706.122,13 ¹⁾
Op Effecten	f 142.480.959,67 ¹⁾	" 142.480.959,67 ¹⁾
Op Goederen en Spec.	f 1.225.162,46	" 1.225.162,46
Voorschotten a. h. Rijk	—	—
Munt, Goud	f 113.859.435,—	" 113.859.435,—
Muntmat., Goud	f 760.142.842,16	" 760.142.842,16
Munt, Zilver, enz.	f 874.002.277,16	" 874.002.277,16
Muntmat., Zilver	f 25.458.309,26	" 25.458.309,26
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfonds	—	" 899.460.586,42 ²⁾
Gebouwen en Meub. der Bank	—	" 21.502.686,83
Diverse rekeningen	—	" 5.000.000,—
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221) ..	—	" 10.218.702,84
	—	" 18.331.195,17
	f 1.128.362.785,14	f 1.128.362.785,14

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	" 3.749.272,82
Bijzonder reserve	" 5.000.000,—
Pensioenfonds	" 8.767.471,23
Bankbiljetten in omloop	" 907.988.185,—
Bankassigatiën in omloop	" 326.010,02
Rek.-Cour. { Het Rijk f 25.486.177,01 saldo's: { Anderen " 155.227.067,87	" 180.713.244,88
Diverse rekeningen	" 1.818.601,19
	f 1.128.362.785,14

Beschikbaar metaalsaldo

Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is ..

1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië

(Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 95)

2) Waarvan in het buitenland

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
16 Oct. '33	113859	760.143	907.988	181.039	464.369	82
9 " '33	113859	759.433	917.209	171.241	463.768	82
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾
16 Oct. 1933	28.571	—	143.706	1.573	10.219
9 " 1933	28.780	—	143.796	1.573	10.128
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
7 Oct. '33 ²⁾	136.640		193.090	20.890	51.048
30 Spt. '33 ²⁾	137.070		191.200	22.610	51.546
16 Spt. 1933	99.927	38.678	195.027	26.148	50.135
9 " 1933	99.926	40.173	198.421	27.419	49.763
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Disconto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
7 Oct. '33 ²⁾	280	76.360		13.310	64
30 Spt. '33 ²⁾	280	76.450		12.500	64
16 Spt. 1933	570	9.339	61.423	13.518	63
9 " 1933	652	9.505	61.462	14.382	62
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluftp. activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
11 Oct. 1933	191.768	372.424	77.953	10.936	12.518
4 „ 1933	191.776	373.712	76.664	11.056	11.860
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
11 Oct. '33	81.103	10.686	111.327	44.222	79.344	47,7
4 „ '33	81.127	9.520	108.627	46.308	78.064	47,4
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitent.	Wissels	Waarv. op het buitent.	Beleeningen	Renteloois voorschot v. d. Staat
6 Oct. '33	82.037	749	1.286	4.123	1.346	2.862	3.200
29 Sept. '33	82.095	766	1.287	4.821	1.346	2.765	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen 1)	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
6 Oct. '33	6.375	2.334	82.547	1.503	2.060	16.749
29 Sept. '33	6.393	2.614	82.994	1.493	2.193	17.242
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

1) Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buit. circ. banken 1)	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Oct. 1933	378,1	68,4	30,9	3.214,6	61,7
30 Sept. 1933	367,2	58,5	40,1	3.289,2	205,2
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa 2)	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
7 Oct. 1933	320,3	534,1	3.472,9	399,0	256,3
30 Sept. 1933	320,3	550,0	3.624,8	465,2	226,9
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 7 Oct., 30 Sept. 1933, resp. 25, 17 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Data 1933	Goud		Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheidsfondsen	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
12 Oct.	2.709	72	755	68	355	40	3.479	143	368
5 „	2.709	72	757	69	355	40	3.493	187	312

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad			Wissels		
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	„Other cash” 2)	In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht	
20 Sept. '33	3.591,0	2.768,4	230,8	130,2		6,9
13 „ '33	3.590,5	2.777,4	238,1	133,2		7,3

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 1)	Algem. Dek-kings-perc. 2)
20 Sept. '33	2.237,8	2.986,8	2.766,6	145,9	62,4	66,4
13 „ '33	2.202,7	2.989,1	2.745,0	145,9	62,6	66,8

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem. 3) „Other Cash” does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
13 Sept. '33	22	8.596	7.984	1.876	15.907	4.484
6 „ '33	27	8.538	8.024	1.790	15.740	4.495

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of England zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de betreffende valuta.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

17 October 1933.

De afwachtende houding van de koopers en gebrek aan vraag naar tarwe in invoerlanden waren de voornaamste factoren, welke in de afgelopen week hun invloed deden gelden. De reeds lage prijzen ondergingen nog verdere verlagingen zonder meerdere kooplust te veroorzaken. Rusland en Argentinië zijn niet dringend aan de markt, doch andere Europeesche en overzeesche landen zijn dat wel. Duitse tarwe wordt weder geregeld aangeboden tot lagere prijzen; verkoopers zijn daartoe in staat door hogere prijzen, welke voor de „Einfuhrscheine” worden betaald door de Duitse regering. De Marokkaanse tarwe, welke in den regel naar Frankrijk wordt verkocht, vindt daar op het oogenblik moeilijk koopers en wordt in andere West-Europeesche landen aangeboden. Ook Hongaarsche tarwe is voor lage prijzen dringend aan de markt. De regering der Ver. Staten heeft haar goedkeuring gehecht aan den uitvoer van 35 miljoen bushels tarwe met staats-subsidie naar het Verre Oosten. Gemakkelijk zal het niet zijn deze tarwe te verkoopen, hetgeen zal moeten geschieden in concurrentie met Australische en Russische tarwe. De verwachte uitvoer uit de Ver. Staten van 35 miljoen bushels tarwe heeft daar geen verbetering der tarwemarkt gebracht. Integendeel, de stemming was er flauw door de vele verkooporders van houders van tarwe en de termijnmarkt te Chicago daalde geregeld, vooral in de laatste helft der week. Het slot was 15¼ dollarcents per 60 lbs. lager dan een week geleden. Gisteren was na een hogere opening het slot ook weder lager. De officiële raming van de opbrengst van zomertarwe bedroeg 174 miljoen bushels, of 8 miljoen meer dan op 1 September. De slechte vraag in Europa en de flauwe stemming te Chicago hebben ook aan de termijnmarkt te Winnipeg belangrijke verlagingen tengevolge gehad. Het slot was er 5¼ dollarcents lager dan op 7 September. De stemming aan de Argentijnsche termijnmarkten was over het algemeen flauw. De koersen verbeterden te Buenos Aires wel eenigszins aan het einde der week, doch het slot was toch 22 centavos per 100 KG. lager te Buenos Aires en 30 centavos lager te Rosario.

De stemming aan de rogge-markt bleef ook in de afgelopen week gedrukt met geringe omzettingen in West-Europa van voortdurend tot lage prijzen aangeboden Pool-sche en Hongaarsche rogge. De invoerbelemmeringen in landen, welke als regel koopers van buitenlandsche rogge zijn, maken den verkoop daarheen zeer moeilijk.

De aanvoren van maïs waren in de afgelopen week gering en uit slechts enkele booten werden aangekomen partijen aangeboden. Geregeld liepen in de tweede helft der week de prijzen achteruit voor stoomende partijen, waarmede de eerste hand dringend aan de markt was, terwijl ook op aflading lager werd aangeboden. Voor aflading in deze en de volgende maand wordt nauwelijks meer een premie gevraagd boven stoomende, zooals langen tijd het geval was geweest. Gisteren opende de markt flauw, doch in den loop van den dag verbeterde de stemming eenigszins toen de koersen uit Zuid-Amerika verbeterden. Het slot aan de termijnmarkt te Buenos Aires was 16 centavos per 100 KG. lager, te Rosario 20 centavos lager dan een week geleden. In spoedige Donaumaïs en op aflading in deze maand wordt weinig aangeboden, de prijzen bewegen zich op ongeveer dezelfde hoogte als die voor Platamaïs. De Roemeensche regering schat de vermoedelijke opbrengst op 21 miljoen quarters tegen 27½ miljoen in het vorige jaar. Van particuliere zijde acht men een opbrengst van 23 miljoen quarters mogelijk.

SUIKER.

De afgelopen week is voor suiker nogal merkwaardig geweest, doordat de scherpe daling in Amerika de Europeesche markten zoo goed als niet of geheel niet kon beïnvloeden.

De zeer flauwe stemming in Amerika, New-York opende 10 a 12 punten beneden het vorige slot, vindt haar oorzaak in het feit, dat de bevuste quota-overeenkomst inderdaad niet, althans in den voorgestelden vorm niet, door den Minister voor den Landbouw ondertekend werd. Voor ruwsuiker werd aanvankelijk nog 1.53 d.c. gevraagd. Tot de dalende prijzen bestond nu en dan goede kooplust. Aan het einde der week was de prijs voor prompte Cubasuiker 1.37 d.c. c. & fr. New-York.

De New-Yorksche termijnmarkt opende, zooals gezegd, belangrijk lager. Op den derden dag pas werd de daling door dekkingsaankopen gestuit. De laatste dag, na Columbus-day, was echter weer zeer flauw en de noteerin-

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH				
	TARWE Manitoba No. 2 loco Rotterdam Amsterdam per 100 K.G. 2)		ROGGE 74 K.G. Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 K.G. 3)		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST. 64/65 K.G. La Plata loco Rotterdam/A'dam per 2000 K.G. 4)		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		DRUIVEN Black Ali- cante p. KG. Westland		TOMATEN A p. 100 KG Westland		BLOEM- KOOL 1e soort p. 100 st. Groot- broek 5)		RUND- VLEESCH (versch) Gem.v. 3 kw. per 100 KG. Rotterdam		VARKENS- VLEESCH (versch) per 100 KG. Rotterdam		
	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	f.	%	
1925	17,20	100,0	13,07	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0											
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9											
1927	14,75	85,8	12,47	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4											
1928	13,47	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	0,80	100,0	20,—	100,0	14,80	100,0	93,—	100,—	77,50	100,—	
1929	12,25	71,2	10,87	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	0,64	80,0	16,—	80,0	17,22	116,4	96,40	103,7	93,12	120,2	
1930	9,67	56,3	6,22	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	0,62	77,5	20,—	100,0	14,22	96,1	108,—	116,1	94,6	91,9	
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	0,49	61,3	14,50	72,5	7,54	50,9	88,—	94,6	48,—	64,5	
1932	5,22	30,4	4,62	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	0,41	51,3	11,50	57,5	9,92	67,0	61,—	65,6	37,50	48,4	
Jan. 1931	6,52	37,9	4,—	30,6	84,50	36,5	86,25	36,5	207,50	44,9							91,—	97,8	50,—	64,5	
Febr. "	5,77	33,6	3,90	29,8	87,50	37,8	85,75	36,3	206,25	44,6							90,—	96,8	51,—	65,8	
Maart "	5,62	32,7	4,20	32,1	103,00	44,5	104,75	44,4	214,00	46,3							97,—	104,3	47,—	60,6	
April "	5,90	34,3	4,42	33,8	112,00	48,4	117,00	49,6	197,75	42,8							98,—	105,4	45,—	58,1	
Mei "	6,15	35,8	4,97	38,0	95,75	41,4	124,00	52,5	189,00	40,9							101,—	108,6	41,—	52,9	
Juni "	5,75	33,4	5,05	38,6	84,50	36,4	116,50	49,4	191,50	41,4			23,—	115,0			95,—	102,2	49,—	63,2	
Juli "	5,42	31,5	4,70	35,9	84,25	36,4	115,75	49,0	211,00	45,6							94,—	101,1	54,—	69,7	
Aug. "	4,97	28,9	4,02	30,8	74,50	32,2	119,50	50,6	185,50	40,1	0,65	81,3	8,50	42,5			92,—	98,5	50,—	64,5	
Sept. "	4,77	27,8	4,27	32,7	68,00	29,4	97,00	41,1	164,25	35,5	0,48	60,0	9,—	45,0	12,21	82,5	84,—	90,3	50,—	64,5	
Oct. "	5,—	29,1	4,47	34,2	68,50	29,6	94,75	40,1	160,25	34,6	0,34	42,5	17,50	87,5	4,38	29,6	75,—	80,6	49,—	63,2	
Nov. "	5,82	33,9	5,47	41,9	81,00	35,0	114,50	48,5	169,75	36,7					6,04	40,8	72,—	77,4	48,—	61,9	
Dec. "	4,92	28,6	4,95	37,9	69,25	29,9	111,25	47,1	145,75	31,5							70,—	75,3	43,—	55,5	
Jan. 1932	5,05	29,4	5,07	38,8	71,25	30,8	114,00	48,3	142,50	30,8							70,—	75,3	40,—	51,6	
Febr. "	5,30	30,8	5,07	38,8	74,00	32,0	108,50	46,0	142,25	30,8							68,—	73,1	34,—	43,9	
Maart "	5,52	32,1	5,80	44,4	86,75	37,5	118,00	50,0	143,25	31,0							67,—	72,0	32,—	41,3	
April "	5,65	32,7	6,22	47,6	88,75	38,3	124,50	52,8	135,25	29,2							63,—	67,7	28,—	36,1	
Mei "	5,60	32,6	5,30	40,5	78,00	33,7	116,00	49,2	130,25	28,2							63,—	67,7	26,—	33,5	
Juni "	5,22	30,4	4,15	31,7	80,75	34,9	105,75	44,8	128,75	27,8							67,—	72,0	34,—	43,9	
Juli "	4,90	28,5	4,—	30,6	78,75	34,0	100,25	42,5	129,75	28,1			15,50	77,5			64,—	68,8	35,50	45,8	
Aug. "	5,20	30,2	4,07	31,2	77,50	33,5	98,25	41,6	133,00	28,8	0,56	70,0	8,—	40,0			62,—	66,7	40,50	52,2	
Sept. "	5,47	31,8	4,20	32,1	78,50	33,9	88,50	37,5	150,75	32,6	0,37	46,3	5,50	27,5	9,78	66,1	55,—	59,1	42,50	54,8	
Oct. "	5,25	30,5	3,92	30,0	74,50	32,2	79,50	33,7	138,25	29,9	0,30	37,5	17,—	85,0	9,81	66,3	51,—	54,8	44,—	56,8	
Nov. "	4,90	28,5	3,90	29,8	71,25	30,8	79,00	33,5	135,25	29,2							53,—	57,0	46,—	59,3	
Dec. "	4,72	27,5	3,80	29,1	66,25	28,6	75,25	31,9	135,00	29,2							53,—	57,0	46,—	59,3	
Jan. 1933	4,95	28,8	3,75	28,7	73,00	31,5	75,25	31,9	136,50	29,5							49,25	53,0	45,—	58,1	
Febr. "	4,77	27,8	3,70	28,3	71,00	30,7	74,75	31,7	130,25	28,2							46,50	50,0	46,—	59,3	
Maart "	5,05	29,4	3,82	29,3	73,50	31,7	76,25	32,3	130,50	28,0							49,50	53,2	48,25	62,3	
April "	5,15	29,9	3,75	28,7	72,75	31,4	71,25	30,2	129,50	28,0							52,25	56,2	49,—	63,2	
Mei "	5,40	31,4	3,77	28,9	70,50	30,5	73,25	31,0	146,75	31,7							51,25	55,1	48,—	61,9	
Juni "	5,25	30,5	3,55	27,2	66,00	28,5	75,75	32,1	163,25	35,3							49,25	53,0	48,50	62,6	
Juli "	5,82	33,9	3,85	29,4	64,25	27,8	78,00	33,1	176,25	38,1	0,41	51,3	8,—	40,0			49,—	52,7	49,25	63,5	
Aug. "	5,30	30,8	3,55	27,2	61,25	26,5	67,75	28,7	161,50	34,9	0,25	31,3	2,70	13,5	9,28	62,7	50,25	54,0	54,—	69,7	
Sept. "	4,95	28,8	3,47	26,6	61,00	26,3	65,25	27,6	159,00	34,4	0,25	31,3	3,44	17,2	3,63	24,5	55,—	55,9	54,50	70,3	
2 Oct. "	4,45	25,8	3,10	23,7	61,50	26,6	71,00	30,1	145,00	31,4	0,24	30,0	3,44	17,2	3,63	24,5	55,—	55,9	54,50	70,3	
9 "	4,40	25,6	3,—	22,9	60,00	25,9	66,00	28,0	139,00	30,1	0,26	32,5	6,50	32,5	2,68	18,1	53,—	57,0	54,—	69,7	
16 "	4,30	25,0	3,—	22,9	58,00	25,1	61,00	25,9	135,00	29,2											

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 K.G. Zuid-Russische. 4) De jaren 1928 en 1929 Broek op Langendijk. 5) 7 Oct. 6) 5 Oct. 7) 13 Oct. 8) 6 Oct. 9) 12 Oct.

	MINERALEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN							
	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contin. Crude 33 t/m 33,90 Bé s. g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/660 \$cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.			WOL gekamde Crossbred Col- onial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Old. per 100 KG. netto			
	f.	%	\$	%	\$cts.	%	\$cts.	%	pence	%	pence	%	pence	%	f.	%	f.	%		
1925	10,80	100,0	1,68	100,0	14,86	100,—	23,25	100,0	29,27	100,—	9,35	100,—	55,00	100,0	29,50	100,0	34,70	100,0	12,—	100,0
1926	17,90	165,7	1,89	112,5	13,65	91,9	17,55	75,5	16,24	55,5	6,30	67,4	47,25	85,9	24,75	83,9	28,46	82,0	11,61	96,8
1927	11,25	104,2	1,30	77,4	14,86	100,—	17,50	75,3	16,78	57,3	7,27	77,8	48,50	88,2	26,50	89,8	40,43	116,5	11,48	95,7
1928	10,10	93,5	1,20	71,4	9,98	67,2	20,00	86,0	19,21	65,6	7,51	80,4	51,50	93,6	30,50	103,4	47,58	137,1	11,48	95,7
1929	11,40	105,6	1,23	73,2	10,—	67,3	19,15	82,4	17,05	58,2	6,59	70,5	39,—	70,9	25,25	85,6	32,25	92,9	10,60	88,3
1930	11,35	105,1	1,12	66,7	8,77	59,0	13,55	58,3	12,—	41,0	3,92	41,9	26,75	48,6	16,25	55,1	25,36	73,1	9,84	82,0
1931	10,05	93,1	0,58	34,5	5,04	33,9	8,60	37,0	7,33	25,0	3,08	33,0	21,50	39,1	12,00	40,7	18,65	53,7	8,61	71,8
1932	8,00	74,1	0,81	48,2	4,50	30,3	6,45	27,7	5,21	17,8	3,11	33,3	16,00	29,1	8,50	28,8	11,15	32,1	6,15	51,3
Jan. 1931	10,30	95,4	0,85	50,6	6,08	40,9	10,30	44,3	8,31	28,4	3,09	33,1	21,25	38,6	12,00	40,7	24,63	71,0	10,11	84,3
Febr. "	10,30	95,4	0,85	50,6	6,14	41,3	10,95	47,1	9,58	32,7	3,55	38,0	21,75	39,5	12,00	40,7	22,50	64,8	10,21	85,1
Maart "	10,30	95,4	0,66	39,3	6,07	40,9	10,90	46,9	9,70	33,1	3,56	38,1	25,25	45,9	14,50	49,2	22,25	64,1	10,21	85,1
April "	10,15	94,0	0,53	31,5	5,66	38,1	10,25	44,1	8,68	29,7	3,31	35,4	24,50	44,5	14,50	49,2	22,25	64,1	10,21	85,1
Mei "	10,00	92,6	0,53	31,5	5,37	36,2	9,40	40,4	8,18	27,9	3,01	32,2	23,50	42,7	13,00	44,1	21,75	62,7	10,21	85,1
Juni "	10,00	92,6	0,34	20,5	4,24	28,5	9,10	39,1	7,54	25,8	3,01	32,2	22,00	40,0	12,50	42,4	19,13	55,1	10,21	85,1
Juli "	10,00	92,6	0,24	14,3	3,40	22,9	9,25	39,8	7,73	26,4	3,35	35,8	22,25	40,5	12,50	42,4	20,25	58,4	8,26	68,8
Aug. "	10,00	92,6	0,43	25,9	3,94	26,5	7,20	31,0	5,94	20,										

Main table with columns: ZUIVEL EN EIERN, METALEN, BOTER per K.G., KAAS Edammer, EIEREN, KOPER, LOOD, TIN, IJZER, GIETERIJ-IJZER, ZINK, GOUD, ZILVER. Includes sub-headers for various metal types and units.

25 Sept. 1932 79 K.G. La Plata. 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 Canada. Van 19 Sept. 1932 tot 24 Juli 1933 62/63

Main table with columns: BOUWMATERIALEN, KOLONIALE PRODUCTEN, VURENHOUT, STEENEN, CACAO, COPRA, KOFFIE, RUBBER, SUIKER, THEE, INDEXCIJFER. Includes sub-headers for building materials and colonial products.

N.B. Alle Pondennotering vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie aan den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

gen luiden als volgt: Oct. 1.18, Dec. 1.22, Jan. 1.23, Mrt. 1.26 en Mei 1.31, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3.37 bedroeg.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 39.000 tons, de versmeltingen 41.000 tons tegen 50.200 tons verleden jaar en de voorraden 236.000 tons tegen 193.200 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1933 tons	1932 tons	1931 tons
Productie (Raming)	1.994.528	2.602.864	3.122.186
Ontvangsten	19.687	14.206	21.053
Totaal sedert 1/1	994.277	1.491.174	1.887.516
Verscheppingen	48.493	47.069	36.682
Voorraad	601.848	787.660	1.074.795

In Europa heeft men al vroeger minder gewicht gehecht aan het wel of niet tot stand komen van eene quota-overeenkomst in Amerika.

De Engelsche markt was dan ook zeer rustig. In ruw-suiker ging zoo goed als niets om.

Na een flauw begin bleef de termijnmarkt te Londen goed prijshoudend. De slotnoteringen waren als volgt: Dec. Sh. 5/1, Mrt. Sh. 5/3¼, Mei Sh. 5/5¼ en Aug. Sh. 5/8¼.

Hieronder volgen de gegevens van de U. K. Board of Trade Statistiek over September:

	September		Oct./Sept.	
	1933 tons	1932 tons	1932/'33 tons	1931/'32 tons
Import Bietsuiker	—	2.557	32.239	112.077
„ Rietsuiker	108.072	144.974	2.128.122	2.039.134
Totaal	108.072	147.531	2.160.361	2.151.211
Vrijgem. v. Consumptie	175.313	190.578	2.061.989	2.107.816
Export Geraffineerd	33.959	18.947	337.534	249.637

Java: De N.I.V.A.S. heeft gedurende de afgelopen week ruim 14.000 tons afgedaan.

De uitvoeren van Java gedurende September hebben bedragen 100.000 tons tegen 129.800 tons in 1932.

Onze markt heeft aanvankelijk even op New-York gereageerd. De Amsterdamsche termijnnoteringen zijn echter niet lager dan $f \frac{1}{8}$ beneden het vorige slot geweest. Op de verlaagde prijzen ontstond iets meer kooplust en de tweede helft van de week was vaster met iets aantrekkelijke noteringen. Het slot luidde als volgt: Dec. $f \frac{4}{8}$, Mrt. $f \frac{5}{8}$, Mei $f \frac{5}{8}$ en Juni $f \frac{5}{8}$.

Vermelding verdient de verhooging van den suikeraccijns met $f 9$.—. De totale accijns bedraagt thans $f 38,25$ per 100 KG. Indien men hierbij het invoerrecht van $f 2,40$ telt, komt men tot een bedrag van $f 40,65$ per 100 KG., waarmede suiker, waarvoor de loco-prijs ex entrepôt $f 4,75$ bedraagt, belast wordt. Dit is een treffend voorbeeld, hoe een verbruiksartikel, dat binnen het bereik van iedereen kon liggen, tot een luxe artikel gemaakt wordt.

KOFFIE.

Omtrent den loop der markt in de afgelopen week valt niets van bijzondere beteekenis te vermelden. De kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië bleven vrijwel onveranderd, doch door de belangrijke stijging van den dollarcoers komen deze, in Nederlandsch geld omgerekend, ongeveer $\frac{3}{4}$ ct. per $\frac{1}{2}$ K.G. hooger uit dan een week geleden.

Telegrafische mededeeling werd ontvangen, dat de conference-vracht van Santos naar Havre teruggebracht is van 70/- op 40/- per ton. Betreffende vrachtverlaging naar Nederland werd nog niets vernomen.

Uit de heden bekend gemaakte weekstatistiek van Brazilië is gebleken, dat in de vorige week van Santos naar Europa verscheept zijn 95.000 balen tegen 35.000 balen in de week daarvóór en naar de Vereenigde Staten 122.000 balen tegen 15.000 balen. Verscheept werden van Rio naar

Europa 11.000 balen tegen 34.000 balen en naar de Vereenigde Staten 10.000 balen tegen 15.000 balen: Als verkocht door Santos worden opgegeven naar Europa 86.000 balen tegen 46.000 balen en naar de Vereenigde Staten 131.000 balen tegen 29.000 balen.

De vernietiging bestond de vorige week slechts uit 1000 balen te Santos.

Een officieel telegram uit Rio heeft bericht, dat de in de binnenlandsche pakhuizen van den Staat Rio teruggehouden voorraden op 30 September bedroegen 89.000 balen tegen 51.000 balen op 31 Augustus, hetgeen dus een vermeerdering aantoont van 38.000 balen in de maand September.

Volgens een heden uit Rio de Janeiro ontvangen telegram heeft het Koffie-Instituut van Minas Geraes aan het Nationale Koffie-Departement van Brazilië het verzoek gericht om zijn export-quota te vergrooten en zijn opofferings (sacrifice) percentage voor den loopenden oogst te verkleinen. Hierop werd geantwoord dat verandering onmogelijk is, daar alle Staten met een opofferingspercentage van 40 % genoegen moeten nemen, terwijl het Nationale Koffie-Departement de bestaande plannen onverbiddeijk wil handhaven teneinde de overschotten van den oogst in het binnenland te doen verdwijnen en de betrekkelijke vrijheid van den handel tegen het einde van Juni van het volgend jaar te verkrijgen.

De kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië zijn op het oogenblik, onder aftrek van het op ca. 15 dollarcenten geschatte voordeel van de bijlevering der bekende bonus van 10 %, voor gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verschepping ongeveer $\$ 9,45$ a $\$ 9,75$ per cwt. en voor dito Prime ongeveer $\$ 9,55$ a $\$ 9,90$, terwijl zij voor Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verschepping, bedragen $\$ 8$.— a $\$ 8,20$. Bij den dollarcoers van heden staan deze aanbiedingen gelijk met onderstaande prijzen in gouddollars:

Santos Superior	—	$\$ 6,75$ a 7 .—
„ Prime	—	„ $6,85$ a $7,10$
Rio 7	—	„ $5,75$ a $5,90$

wat, in vergelijking met een week geleden, voor Superior Santos 0.45 a 0.55 goud-dollar per cwt. hooger is en voor Rio 0.30 a 0.40 goud-dollar.

Officieel werd bericht, dat de vracht van Nederlandsch-Indië verlaagd is van $f 85$.— op $f 70$.— per last. Deze vrachtverlaging had tengevolge, dat de afladingsoffertes uit dat productieland ca. $\frac{1}{2}$ ct. lager zijn dan een week geleden. Op het oogenblik zijn de prijzen in de eerste hand aan te nemen op:

Palembang Robusta, October-verschepping, $10\frac{1}{2}$ ct.; Benkoelen Robusta, October-verschepping, $10\frac{1}{2}$ ct.; Mandheling Robusta, October-verschepping, $11\frac{1}{2}$ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, October-verschepping, $13\frac{1}{2}$ ct., alles per $\frac{1}{2}$ K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

Aan de Rotterdamsche termijnmarkt liepen de noteringen $\frac{1}{4}$ a $\frac{1}{2}$ c. terug en deze zijn thans voor October $10\frac{1}{4}$, December $10\frac{3}{8}$, Maart $10\frac{3}{8}$, Mei $10\frac{1}{2}$ en September $10\frac{3}{8}$ ct.

In loco was de afzet zeer onbevredigend. De officieele noteringen alhier werden verlaagd van 19 op 18 ct. voor Superior Santos en van $18\frac{1}{2}$ op 18 ct. voor Robusta.

De slotnoteringen te New-York waren:

	Gemengd contract (basis Rio No. 7)				Santos contract (basis Santos No. 4)			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
16 October	$\$ 5,30$	5.42	5.52	5.68	7.65	7.77	7.81	8.08
9 October	„ 5.85	5.95	6.—	6.13	8.17	8.29	8.35	8.64
2 October	„ 5.96	6.05	6.13	6.25	8.37	8.47	8.56	8.72
25 September	„ 6.12	6.22	6.31	—	8.49	8.63	8.69	—

Rotterdam, 16 October 1933.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	8/14 Oct. 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	8/14 Oct. 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	1933	1932
Tarwe	53.690	1.207.023	1.127.341	640	22.251	7.800	1.229.274	1.135.141
Rogge	16.647	322.707	410.839	300	6.669	1.993	329.376	412.832
Boekweit	125	18.365	19.550	—	25	104	18.390	19.654
Maïs	12.088	842.720	1.061.012	30	162.475	275.709	1.005.195	1.336.721
Gerst	18.455	338.619	372.102	2.450	34.508	25.381	373.127	397.483
Haver	618	108.914	149.710	—	3.808	3.241	112.722	152.951
Lijnzaad	598	163.169	233.920	—	197.402	313.882	360.571	547.802
Lijnkoek	4.450	98.179	77.168	—	200	50	98.379	77.218
Tarwemeel	466	14.516	20.328	—	5.271	10.796	19.787	31.124
Andere meelsoorten	523	42.110	36.404	—	7.797	10.654	49.907	47.058